

A PÉCSI
EGYHÁZMEGYE
PEDAGÓGIAI
FOLYÓIRATA

FIGYELJ RÁM!

I.évfolyam 2. szám – 2015. november

FIGYELJ RÁM!

IMPRESSZUM

A megjelenő cikkeket¹ a szerkesztőbizottság tagjai vagy felkért külső szakemberek lektorálják.

Megjelenik elektronikus formában (e-mail-mellékletben megküldött pdf-állományként).

szerkesztőbizottság:

BERTÁNÉ HARGITAI MARGARÉTA

DR. HEIDL GYÖRGY

SÜMEGI JÓZSEF

munkatársak:

TÓTH LÁSZLÓNÉ

HAÁSZ ISTVÁN PÉTER

szerkesztőség: 7621 Pécs, Dóm tér 2.

e-mail: figyeljram@pecs.egyhazmegye.hu

¹ Kérjük a cikkeket Word dokumentumban, Times New Roman betűtípussal szerkeszteni, fényképeket mellékelve (forrás megjelölésével) beküldeni. Szívesen vennénk, ha a szerző 5-10 mondatos bemutatkozást, illetve tabló-vagy igazolványképet is csatolna.

FIGYELJ RÁM!

Számunk szerzői:

Bacsmai László – Szekszárdi Plébánia, esperes

Beberika Dorina – 47-es cserkészcsapat, segédtiszt

Bertáné Hargitai Margaréta – Szent József Iskolaközpont, tanár

Deli János – Szent József Iskolaközpont, tanár, gyógytestnevelő

Fodor Mihályné – Szent József Iskolaközpont, igazgatóhelyettes

Helstáb Ákos – Szent Mór Iskolaközpont, tanár

Novák Balázs – Néri Szent Fülöp Katolikus Általános Iskola, tanár

Nyisztorné Mihola Zsuzsanna – Szent József Iskolaközpont, tanító, hittanár

Schubertné Pálinkás Zsuzsanna – Tolna Megyei Pedagógiai Szakszolgálat, gyógypedagógus-logopédus, terapeuta

Szabóné Varjas Ildikó – Szent József Iskolaközpont, intézményvezető

Szilyné Simon Ágnes – Szent József Iskolaközpont, tagintézményvezető

Török Lászlóné – Szent József Iskolaközpont, tanító

Tövisháti Lilla – Szent József Iskolaközpont, tanár

Vörös Georgina – Szent Mór Iskolaközpont, tanuló

FIGYELJ RÁM!

TARTALOMJEGYZÉK

Impresszum	2
Bemutatkozunk	6
Intézmények az egyházmegyében	6
Bemutatkozik a szekszárdi Szent József Iskolaközpont	6
Közösségek az egyházmegyében	13
Nagy múltú csapat a pécsi belváros szívében	13
Bemutatjuk Koller-díjasunkat, Szakács Emíliát.....	20
Bemutatjuk Dulánszky-díjasunkat, Köcsky Tibornét.....	31
Műhely.....	38
Deli János: Eszköz Isten kezében (esetleírás)	38
Helstáb Ákos: Játék és tanulás.....	42
Nyisztorné Mihola Zsuzsanna, Török Lászlóné: Antiochiás órák általános iskolában.....	59
Nincsen rossz gyerek!	76
Mit tehetünk a tehetséggel?	81
A tehetség fogalma, összetevői, tehetségmodellek.....	81
Műsorterv	97

FIGYELJ RÁM!

Betlehemes	97
Visszatekintő	115
Novák Balázs: A Néri Szent Fülöp Katolikus Általános Iskola és Óvoda kerékpáros zarándoklata	115
Közérdekű.....	118
Útravaló.....	119

FIGYELJ RÁM!

BEMUTATKOZUNK

Intézmények az egyházmegyében

Bemutatkozik a szekszárdi Szent József Iskolaközpont

A szekszárdi Szent József Iskolaközpont több mint két évtizede végzi missziós feladatát: Tolna megye székhelyén, s annak közvetlen környezetében katolikus szellemiségű oktatást kínál az óvodás és általános iskoláskorú gyermekeknek.

FIGYELJ RÁM!

Ellentétben sok más nagyvárossal, Szekszárdon nincs mélyen gyökerező – vagy fogalmazzunk úgy, hosszú évszázadokra visszanyúló – hagyománya a felekezeti oktatásnak. A jelenlegi iskola őseit 1926-ban magánkezdeményezésre egy jómódú katolikus polgár alapította. Az iskolát az Isteni Megváltóról Nevezett Nővérek Kongregációja tartotta fenn.

Sajnos nem túl hosszú idő adatott a munkára, mert 1945-ben, már a tömeges államosítások megindulása előtt betiltották működését.

A rendszerváltozáskor a nővérek visszaigényelték az épületet, 1992 szeptemberében megkezdődött az óvodai katolikus nevelés, 1993 szeptemberétől pedig felmenő rendszerben a katolikus iskolai oktatás-nevelés. Az óvoda 1997-ben felvette a Szent Rita Katolikus Óvoda nevet. 1999-ben az óvoda és az iskola egy intézménnyé, a Szent József Iskolaközponttá alakult.

Az óvoda épülete nagyon rossz állapotban volt, szülői segítséggel, pályázatokkal igyekeztünk szebbé, komfortosabbá tenni. Festés, mázolás, udvari játékok felújítása, akadálymentesítés után 2012-ben egy kedves, hálás, pályázatíró szülőnek köszönhetően egy KEOP pályázattal sikerült az óvodát megszépíteni.

Tagintézményünk, a Szent Rita Katolikus Óvoda három csoportban látja el a kisgyermekek gondozását.

FIGYELJ RÁM!

Az óvodai nevelés gyermekközpontú, szeretettel elfogadó, befogadó:
Mottónk: Milyen jó hogy itt vagy! S karod ölelésre tárod, bár kezed kicsiny, szíved mégis átöleli a világot!''. Az itt dolgozók a gyermeki személyiség teljes kibontakozásának elősegítésére törekednek. Céljuk olyan szerető Istenkép kialakítása a katolikus vallási élet eszközeivel (liturgia, ünnepek, énekek, imák, szentek tisztelete), amivel a teremtett világra rácsodálkozás képességei kialakulnak: szeretet, öröm, hála, megbecsülés, védelem, óvás, felelősség... Mindezt a szülőkkel együtt megélve és a közösség összetartó erejével a katolikus iskolában folytatva.

FIGYELJ RÁM!

Az iskola a fennállása óta többször költözésre kényszerült, mígnem 2008 szeptemberétől Szekszárd belvárosába, egy (eredetileg is iskolának épült) műemléképületbe költözött. Ez mindenképp minőségi előrelépést jelentett az iskola életében, s nagy reményekre ad okot a jövőt illetően.

Az egyházmegye intézményei között a tanulói létszám alapján kicsinek számítunk, amely sok szempontból előnyt is jelent, az átláthatóság, családiasság, „emberléptékűség” tekintetében. Az ide járók jó része (bár sajnos kétségtelenül nem többsége) a város katolikus közösségéhez tartozik, így ezeknél a gyerekeknél a családban megalapozott vallásos nevelést az iskola tovább erősíti. Sokan tagjai a helyi cserkészcsapatnak, hétvégi, nyári programjaik is közösek. Megerősítő érzés, hogy a gyerekek szentmiséken, zárándoklatokon is találkozhatnak tanáraikkal, nevelőikkel, az iskola dolgozóival. A családias légkört az is erősíti, hogy a szülők egy része maga is vallását gyakorló keresztény, így őket iskolán kívüli kapcsolatok is fűzik a nevelőkhöz, mely tény eredményesen befolyásolhatja a nevelőmunkát.

Egy katolikus intézmény jelentős előnyökkel rendelkezik „világi” intézménytársaival szemben a személyiségfejlesztés, a lelki megerősítés, az önismeret fejlesztése terén, melyek semmivel sem pótolható kapaszkodókat adnak az itt nevelkedő gyermekeknek. Intézményünk

FIGYELJ RÁM!

jelmondata: „*Hit, tudás, szeretet*” is kifejezi pedagógiai küldetésünk vallásos szemléletét, mely áthatja mindennapi munkánkat.

A reggeleket mindig közös imákkal, elmélkedésekkel, énekkel kezdjük. Hittanórákon, lelki gyakorlatokon, iskolai miséken hathatós segítséget, fogódzókat kapnak a diákjaink, melyek önmaguk minél teljesebb megismerése által eredményesen befolyásolják képességeik kibontakoztatását is. A lelki tartalom – a nem egyházi fenntartású intézményekkel szemben – nemcsak az egyházi ünnepek (Szent Márton-nap, karácsony) hangulatát hatja át, de még a március 15-ei, október 23-ai megemlékezések mélyebb átélését is segíti.

Mindennek az alapját az adja, hogy az itt dolgozó pedagógusok többségében vallásukat gyakorló katolikusok, akik hitelesen közvetítik Krisztus tanításait. Ebben megerősíti őket, hogy egy évben több alkalommal közösen vesznek részt lelki gyakorlatokon.

Több éve zajlik iskolánkban a *Családi életre nevelés* program (*CSÉN*), melynek igen meghatározó része önismereti, önértékelési, társas kapcsolati képzéseket foglal magában. A legnagyobbak osztályfőnöki órák keretében az *Antióchia* katolikus ifjúsági közösség programja általihletett önfejlesztő tréningek részesei lehetnek, mely programokat tanári, hitoktatói irányítással ugyan, de maguk a gyerekek vezetik. Ezek során közösen elmélyednek egy-egy igen komoly, a fiatalok lelki életével, az önálló életre való felkészüléssel

FIGYELJ RÁM!

foglalkozó témában. Több évfolyamon (jelenleg ez a tanulók felét érinti) atyák tanítják a hittant, így a helyi plébániával élő kapcsolatban vagyunk, s ezt a gyermekek is érezhetik a mindennapokban.

Az oktatás területén is lehetőségeinkhez, erőnkhez mérten mindig bőséges kínálatot igyekszünk biztosítani. Német nemzetiségi intézmény lévén nálunk heti hat tanóránál ismerkednek a német nyelvvel és kultúrával tanulóink, ám több mint egyharmaduk második idegen nyelvként angolt is tanul. A gyerekeknek több éven keresztül úszás-oktatást biztosítunk. Énekóráinkon megtanulnak furulyázni is, ezt a tudást templomi zenei szolgálatban is kamatoztathatják. Szakköreinken lehetőség van kézműveskedni, különböző technikákkal képzőművészeti alkotásokat készíteni, sakkozni, drámajátékok által gazdagodni, vagy éppen nyelvvizsgára felkészülni. Párhuzamos sávokban gazdagító órákat szervezünk, melyek a tehetséggondozás hatékony színterei: versmondás, beszédtechnika, helyesírás, dráma, földrajzhonismeret, a matematikai logika rejtelmek alkotják a jelenlegi kínálatot. Miközben a legkiválóbbak tehetségük kibontakoztatásán dolgoznak, vagy éppen versenyekre készülnek, mások felzárkóztató, fejlesztő foglalkozásokon vehetnek részt.

Az egész tanévet átfogja a tanulás tanulásának programja. Havonta más-más részterület kap hangsúlyt: ezek a tanuláshoz szükséges

FIGYELJ RÁM!

részképességek fejlesztését, a tanuláshoz való viszonyulás javítását, illetve az elmélyült munkához szükséges körülmények megteremtését célozzák. A szaktanárok saját területükön, tantárgyspecifikusan igyekeznek hathatós segítséget nyújtani a gyermekeknek a minél eredményesebb tanuláshoz.

Meggyőződéssel valljuk, hogy a hitre nevelés és a magas színvonalú oktatás nem egymást kizáró, hanem éppen ellenkezőleg: egymást erősítő tényezők. Erről szól a magyar katolikus iskolák elmúlt ezer esztendeje. Ennek bizonyítása, igazolása a jövőre nézve (többek között) a mi feladatunk. De tisztában vagyunk azzal is, hogy ehhez még sok munkára, elkötelezettségre, odaadásra és áldozatvállalásra van szükség.

Tövisháti Lilla, Szilyné S. Ágnes, Fodor Mihályné, Szabóné V. Ildikó

**Triptichon intézményünk három védőszentjével:
Szent Antallal, Szent Józseffel és Szent Ritával**

FIGYELJ RÁM!

BEMUTATKOZUNK

Közösségek az egyházmegyében

A cserkészlet 100 éve, avagy:

Nagy múltú csapat a pécsi belváros szívében

Aki Pécsen jár, biztosan meglátogatja a Széchenyi teret, hiszen a város központja megannyi látványosságot és remek programot rejt magában. Itt található meg a Ciszterci Rend Nagy Lajos Gimnáziuma is, amely otthont ad a város egyik legrégebben alakult csapatának, a 47. sz. Szent László király cserkészcsapatnak.

A kezdetek

Az 1916-os évben az ország nagy részén dúlt a háború, de a pécsi ciszterci főgimnázium falai között a béke és a nyugalom kapott helyet. Ez idő tájt Budapesten már egyre élénkebb lett a cserkészélet, aminek hatására a pécsi fiúk is fontosnak látták egy közösség megalapítását. 1916. április 17-én egy napos kirándulásra indult néhány II. osztályos diák dr. Baumgartner Alán, vallástan tanár vezetésével. Útjuk egyenesen a mecseki Kantavári-forráshoz vezetett, ahol ünneppélyesen megfogadták a cserkészcsapat elindítását. Erre a gimnázium

FIGYELJ RÁM!

főigazgatója is áldását adta, úgyhogy a PCF cserkészcsapat megkezdhette a több évtizedes működését.

A csapatélet a két világháború között

A megalakulást követően igen változatosan alakult a csapat története. A hullámvölgyekkel tarkított működés időről időre a megújulást tette szükségessé, ami rendkívül tartalmas cserkészéletet eredményezett. A kirándulásokkal és több órás őrsi gyűlésekkel tarkított évek minden cserkész életében maradandó nyomot hagytak. Akárcsak az első tábor, amit titokban kellett megszervezni 1921-ben.

Azonban a megpróbáltatások ellenére a csapat egyre olajozottabban működött. A pécsi cserkészek egy igazán összetartó közösség tagjai lehettek. Eljutottak a Nemzeti Nagytáborba, a külföldön és Magyarországon (Gödöllő, 1933.) megrendezett cserkész világtalálkozókra, és természetesen az év közben megrendezett programok is nagyszerűek voltak.

A viharos idők

A II. világháború viharos évei során a csapat továbbra is működött. Az egységes nézet szerint mindaddig folytatni kívánták a cserkészmunkát és a fiúk nevelését, ameddig csak lehetőség nyílik rá. Ennek kifejezéséként 1944 őszén a csapat felvette a ma is ismert 47-es Szent László Király nevet.

FIGYELJ RÁM!

A háború befejezése után a csapat életében új fejezet kezdődött. Az 1948-as évtől fokozatosan romlott a helyzet, mind a katolikus iskolát, mind a cserkészetet sorozatos támadások érték. A csapat nem működhetett tovább, ezért a cserkészéletnek titokban kellett folytatódnia. Ebben a néhány évtizedben a cserkészszellem sokat erősödött, a különböző csapatokhoz tartozó cserkészek egymást erősítve élték meg a mozgalom céljait.

Cserkészzet újra!

Negyven év titkolózás után 1989-ban újra megalakulhatott a Magyar Cserkészszövetség. Ebben az évben a 47. sz. csapatban is újraindult a

cserkészélet, ami rövidesen hatalmas lendületet kapott. A létszám egyre nagyobb lett, egyre többen tettek fogadalmat és csatlakoztak a nagy múltú csapat életéhez.

A jelen

A 47. sz. Szent László király cserkészcsapat napjainkban is működik a pécsi belváros szívében. A parancsnok Tarjányi József, aki összefogja a 6 (kiscserkész, lány, cserkészfiú, kószafiú, vándorok és öreg-

FIGYELJ RÁM!

cserkészek) rajból álló csapatot, amelynek életében megannyi változatos és színes program kap helyet.

A cserkészév minden szeptemberben a toborzással veszi kezdetét, amelynek keretében a cserkészek ellátogatnak a Ciszterci Nevelési Központ általános iskolájába, és a Nagy Lajos Gimnáziumba egyaránt. Itt megosztják az élményeiket, és a különböző érdekes és játékos programokkal kedvet csinálnak a cserkészülethez.

Év közben a hetente megtartott őrsi foglalkozásokon helyet kap a játékos

tanulás, az ének és a kézművesség egyaránt. A rajok rendszeresen szerveznek délutáni foglalkozásokat, egy napos kirándulásokat és több napos programokat egyaránt. Természetesen minden cserkészév megkoronázása a csapattábor, ahol a cserkészek apraja-nagyja együtt tölt el tíz napot az erdőben. Ezt megelőzően, általában a nyár elején kerül sor a kiscserkészek néhány napos tanyázására, ahol a játéké, a meséé és a színes programoké a főszerep.

Minden év szeptemberében újabb lelkes fiatalok csatlakoznak az immár száz éves múlttal rendelkező csapathoz. A közösséghez,

FIGYELJ RÁM!

amelyben kicsik és nagyok egyaránt örök életre szóló barátságokra és feledhetetlen élményekre találhatnak. És ők mindannyian tudják, hogy „negyvenhetesnek lenni” egy igazi életérzés, egy életre szóló élmény.

Beberika Dorina

FIGYELJ RÁM!

A 47. sz. Szent László király cserkészcsapat kedvenc játéka

Pszt!

Helyszín: kint vagy bent

Létszám: Legalább 10 fő

Leírás: Álljunk körbe, szorosan egymás mellé, arccal befelé. Egy játékos kívül marad, és körbejár a többiek háta mögött. Akinek a hátához hozzáér, és ugyanakkor a fülébe súgja: pszt! annak ki kell ugrani a helyéből s futva megkerülni a kört. Ugyanakkor a súgó is körülfutja a kört - ellenkező irányban. Amelyikük előbb ér az üres helye, beáll a körbe, aki elkésett, az fog körbejárni. De vigyázzunk: csak az a játékos ugorhat ki a körből, aki mindkét jelzést megkapta! Ha csak a hátát érintette meg a körbejáró, de nem mondta neki, hogy pszt! - vagy megfordítva -, akkor nyugodtan a helyén kell maradnia.

Parázsfutás

Helyszín: kint vagy bent

Létszám: Legalább 10 fő

Leírás: Mindenki választ magának egy párt és egymással szemben két sorban leülnek egymástól egy embernyi távolságra (párok egymással szemben) úgy, hogy a lábuk nyújtva legyen, összeérjen a talpuk. Ha már mindenki leült a párokat megszámozzuk. A játékvezető (vagy egy kijelölt ember) bekiabál egy számot. Annak a

FIGYELJ RÁM!

párnak fel kell pattannia és a többiek lábait átugrálva vissza kell futnia a saját helyére. Aki előbb leül, mondhatja a következő számot.

Bekötött szem helycsere

Helyszín: kint vagy bent

Létszám: Kb. 10

Leírás: A játékosok körben állnak, mindenkinek van egy száma, a középén álló játékosnak be van kötve a szeme, mond két számot, a játékosoknak úgy kell helyet cserélni, hogy a középén álló ne kapja el őket.

Ne pánikolj!

Helyszín: Bent

Létszám: Kb. 10 fő

Leírás: Mindenki ül egy széken, és van egy üres szék is. Egy cserkész legalább 4 méterről indul a székesek fele. Ő csak lassan, kimérten járhat, a széken ülők futhatnak. Neki az a célja, hogy az üres székre leülhessen, akik ülnek, azoknak az a cél, hogy ezt megakadályozzák. Ezért taktikázni kell, hogy a legmesszebb ülő álljon fel az utolsó pillanatban, ezzel időt tudjon nyerni, hogy ne tudjon leülni.

FIGYELJ RÁM!

BEMUTATJUK KOLLER- DÍJASUNKAT, SZAKÁCS EMÍLIÁT

A díjazottal tanítványa, Vörös Georgina beszélget.

Koller József (1745-1832) Pécssett folytatta teológiai tanulmányait, s papi kinevezése előtt Klimó György pécsi püspök 1764-ben Bécsbe küldte, hogy az udvari könyvtárban a pécsi egyházmegyére vonatkozó anyagot kutassa. 1766-ban Rómában folytatta kutató munkáját, ezalatt Pisában teológiai doktorátust szerzett. Klimó püspök 1769-ben áldozópappá szentelte. A tehetséges fiatal tudóst komoly feladatokkal bízta meg, így ő lett Magyarország első nyilvános könyvtárának a prefektusa és a hittudományi intézet tanára. 1780-ban régészként ő tárta fel elsőként a Pécssett található ókeresztény Péter-Pál sírkamrárt, és pontos leírásokat készített róla. 1803. március 26-tól a pécsi káptalan magyarpósta lett. 1824-ben Király József pécsi püspök a helyettesévé nevezte ki, majd annak halála után káptalani helynöki minőségben irányította a pécsi egyházmegyét. Szepeszy Ignác püspök is megbízta a helyettesítésével. Fontos feladatának tartotta a szegények életének jobbítását, így életében is támogatta őket, majd végrendeletében vagyonát is nekik juttatta.

A 2013-ban alapított Koller József Kutatói Életmű Díjat az a pedagógus kapja, aki környezete által elismert személyiség, szaktudása megkérdőjelezhetetlen, kiemelkedő pedagógiai, kutatói életműjében tanúbizonyságot tett hitbéli- és hivatásbéli elkötelezettségéről, példamutatóan szolgálja Egyházát.

FIGYELJ RÁM!

Mikor döntötte el, hogy tanár lesz, miért éppen ezt a pályát választotta?

Nem emlékszem, hogy valaha is lett volna olyan dilemmám, gyötrődésem, milyen pályát válasszak. Teljesen egyértelmű volt számomra a továbbtanulás iránya, jóllehet, ha gimnazistaként valaki rákérdez, mi a kedvenc tantárgyam, nem az irodalmat nevezem meg. Jó eséllyel a fizika, a kémia, a biológia lett volna a befutó. Vagy a matematika. Attól függ, éppen milyen probléma varázsolt el aktuálisan. Rettenetesen erős kíváncsiság volt bennem a világ dolgai iránt, és persze kiváló tanárokkal hozott össze az életem. Nem is tudok eléggé hálás lenni ezért. Az irodalom nem volt kedvenc soha, az irodalom az út, az életfeladat. Valamilyen formában. Nem görcsöltem azon, mi lesz ez a forma. Nem szőttem karrierterveket. Olvastam. Mindenfélét és sokat. Ma is akkor érzem jól magam, ha három-négy könyvben tudok benne lenni párhuzamosan. Szóval nem tudtam, hogy ebből tanári pálya lesz. Hogy ez lett, az a gyakorlótanítás során dőlt el Debrecenben. Ott már biztosan tudtam, nekem gimnazistákat kell tanítani irodalomra. Éreztem magamban valami erőt, hívást is – bár ez túlzottan reflektív megfogalmazása ennek az erős, biztos rátalálásnak –, belső motiváltságot.

FIGYELJ RÁM!

Mit gondol, mi a pedagógusok legfontosabb feladata, küldetése?

A pedagógia szakma. A pedagógus egy szakma professzionális művelője. Minden professziót meg lehet tanulni, mert egy szakmát csak úgy lehet művelni, ha annak eljárásrendjét, technikáit, eszközeit, protokollját tudja a szakember. Mint ahogyan a vízvezeték-szerelést, a jogot vagy az orvoslást. A jóindulat, a kedvesség vagy a személyes életproblémák nem pótolják a szakmai hiányokat, nem is mentik fel semmi alól a szakma művelőjét. Vannak azonban szakmák, melyek az elsajátítható egzakt tudáson túl személyes elköteleződést, a teljes személyiség jelenlétét kívánják. Ha emberekkel foglalkozunk, ha emberek élete az a perspektíva, amelynek keretében kell munkálkodnunk, a professzió legmagasabb fokához az is hozzátartozik, hogy hivatásként azonosuljunk a szakmával. Ha a küldetést kérdezed, én ezt tartom küldetésnek, ezt a kettős felismerést: professzionális művelője és elkötelezett szakembere legyen a pedagógus a szakmájának. Mi a feladat? Most gyorsan rövidre is zárhatnám ezt a kérdést: tanítani. Ez a maxima. Kicsit részletesebben: felismerni azt, mire van szüksége a tanítványunknak, no és persze azt is, mire van kapacitása, meddig tudok építkezni a jelen állapotában. Föltérképezni azt a tudáskeretet, az élesített, működő receptorokat, amelyekre számíthatok, amelyeket terhelhetek. A tudásszerzés egyéni feladat, egyszemélyes

FIGYELJ RÁM!

tevékenység. A tudást ki-ki önmagának konstruálja, függetlenül attól, hogy hatéves vagy hatvanhat. A pedagógus, a tanár azon túl, hogy tartalmakat kínál föl, azért felelős, hogy a legoptimálisabb kereteket, a személy számára működtethető eszközöket, technikákat adjon a tanítványai kezébe. A megszólításért felelős, a személyes megszólításért és a fejlődés folyamatos nyomon követéséért. Felelős vagyok azért, hogy a tanítványaim a képességeik szerinti lehető legjobbat hozzák ki önmagukból. Hogy a gondolkodás személyes felelősségével folyamatosan szembesítsem őket. Azzal, hogy a táltumaimmal dolguk van. És hogy mi a dolguk, ehhez kell eszközöket meg bátorítást adni. A küldetés szó túlságosan nagyléptékű kifejezés, de ha ragaszkodsz hozzá, akkor azt tudom mondani, a folyamatos jelenlét a küldetés, az elérhetőség, a készenlét, a megszólíthatóság. Légy elérhető, megszólítható a tanítványaid számára! Jó lenne mindig biztosan tudni, tartani azt a kényes egyensúlyt, hogy csak annyira legyünk benne a tanítványainkkal egymás életében, amennyire ez az ő életük, fejlődésük szempontjából elengedhetetlenül szükséges, és nem terheli meg azt.

FIGYELJ RÁM!

Mi motiválja munkája során, és mi az, amit még meg szeretne valósítani a munkájával kapcsolatban?

Látod, bátran folytathatom, amiről az imént beszélgettünk, hiszen épp ez az, ami motivál. A talentumok, ezek a sokféle, nagyon gazdag kincsek, melyeket a tanítványaimban látok. Másrészt mindig jelen van egyfajta kétkedés is önmagammal szemben, mert soha nem lehetek biztos abban, hogy jól látok, bár nagyon szeretnék. Az motivál, hogy a lehető legpontosabban lássam azokat a lehetőségeket, igényeket, amelyeknek oda tudom kínálni például az adott irodalmi művet. Úgy tudjam megmutatni, hogy legalább egy pontja, egy gondolata megszólítsa a tanítványaimat. Nem tudok úgy olvasni, hogy ne lenne élesítve bennem a figyelem: ebből mit tudok felhasználni, ezt bevihetem-e órára, kinek, melyik osztálynak, melyik diáknak lenne jó.

Elmosolyodtam, mikor azt kérdezted, mit szeretnék még megvalósítani a munkámban. Tudod, ez úgy hangzik, mintha a halálra ítélttől az utolsó kívánsága iránt érdeklődnél. Kétségtelen, szűk egy évtized van még számomra a pályán, és persze szépen hangzana, ha azt mondanám: tanítani szeretnék, csak tanítani, örökké tanítani. De ez nem így van. Addig szeretnék tanítani, amíg el nem jön az a bizonyos nyugdíjas kor. Nem várom, de nem is tologatnám. Nagyon sok fiatal, tehetséges, okos fiatal készül a pályára, akiknek

FIGYELJ RÁM!

hely kell, terep, hogy megmutassák, mire képesek. Tolsztojnak van egy szép elbeszélése, a Három halál. A természet rendje, hogy a világ megújítsa önmagát. A fiatal cserjék az erdő védelmében gyűjtenek erőt, de az erdő csak akkor lesz mindig élő organizmus, ha a fiatalok a kellő időben helyet kapnak a növekedésre. Reményeim szerint az én tanítványaim, volt tanítványaim közül is többen kerülnek erre a pályára. És talán ők majd rendezni tudják azokat a rendezetlenségeket is, amelyek az irodalomtanítás terepén jelenleg fennállnak. Szóval néhány év még. Természetesen szeretném leérettségiztetni azokat a diákokat, akiket most tanítok. És irodalmat tanítani. Van még néhány elképzelésem, dédelgetett tervem.

Mi az, amivel szívesen tölti szabadidejét?

Azt csinálom, amit a legszívesebben csinálók. A szabadidő nem megszabadulás attól, ami a szakmám. Nagyon unalmas, ha azt mondom, hogy olvasni szeretek legjobban? Szövegekkel együtt lenni. Nem szoktam kötni, varrni, kertészkedni. Nem is vágyom rá. Egyelőre.

Van-e példaképe, kedvenc személyisége az irodalomban? Miért?

Nem tudom, mire gondolsz, mikor ezt kérdezed. Rajongani az én koromban már illetlen dolog. Vagy nem? Arra vagy kíváncsi, hogy ki a kedvenc költőm, íróm? Erre sem tudnék válaszolni. Néha azt gondolom, épp az, akit aktuálisan olvasok vagy tanítok. Persze

FIGYELJ RÁM!

vannak világítótornyok, de ez is mindig más. Néha kevésbé világítanak, aztán egyszer csak újra élesedik a fényük. Vannak állócsillagok is, hogyne lennének. Dosztojevszkij, József Attila, Bulgakov, a kortárs irodalomból Nádas Péter.

Példaképem? Azt mondanám inkább, vannak fontos személyek, hiteles emberek az életemben. Olyanok, akik igazodási pontok, és akkor is megkérdézem őket, ha közvetlenül már nem tudnak válaszolni a kérdéseimre. És van néhány kollégám az iskolában, a szakmában – néhányukra talán még azt is mondhatom, bizonyára felvállalják, barátom–, akiktől nagyon sokat tanultam, akiktől támogatást, szeretetet kaptam. Az fontos, nagyon fontos, hogy ők mit gondolnak a munkámról, rólam. Erőt ad az őszinteségük. Mint ahogyan erőt ad a családom is. Érdemtelenül, ajándékba kaptam a fiaimat és azokat a lányokat, akik mellettük állnak. Iszonyú büszke vagyok rájuk, és a szeretetük nagy kincs.

Mi az a kötelék, ami a Szent Mórhoz köti, és milyen pluszt ad egy egyházi iskola a diákjainak?

Tizennegyedik tanévem ez a Szent Mórban. A legkisebb fiam már itt tanult, amikor az iskolába jöttem. Általa, a szülőként szerzett élmények kapcsán tudtam már, hová jövök. Szakmailag nagy kihívásnak tartottam a nyolcosztályos gimnáziumot, különösen úgy, hogy 10-14 éves korosztályt korábban soha nem tanítottam. Merész

FIGYELJ RÁM!

dolog volt felvállalni, de kíváncsi is voltam, hogyan lehet megalapozni azt, ami 14-18 éves korban történik a magyartanításban. Sok osztályban tanítottam, nem mindig a teljes ciklusban, de volt két olyan osztály eddig, akiket a kisgyerekkor végétől a felnőtt kor küszöbéig végigkísérhettem. A harmadik jövőre érettségizik, és lesz egy negyedik is, akik most nyolcadik osztályosok. Nagyon erős kötődés egy ilyen hosszú ciklusú rendszerben tanítani. Ez az iskola pedig különösen erős kötődéseket alakít ki. A szellemiségéből adódik, a tanár-diák viszony nem szokásos közelségből, emberi, természetes kapcsolódásaiból. Keresztény hitünkben, a hit megélésében mindannyian egyenlők vagyunk. Nem több és nem értékeőbb senki Isten előtt, Krisztusban azonosan vagyunk jelen. Olyan lehetőség ez a pedagógia számára, amivel csak élni kell. Az egész pedagógiai rendszerünk, a nevelésünk fundamentuma a keresztény hitünk, a kereszténység. Spirituálisan és kultúrtörténeti szempontból is egy tágas és biztonságos világtér, amelyben biztos tájékozódási pontokat találunk, amelyben közösségben élhetjük meg az iskolaélet mindennapjait. A kételyeket is, a konfliktusokat, a jobbító szándékú napi küzdelmeinket.

FIGYELJ RÁM!

Milyen nehézségekkel kellett megküzdenie, illetve melyek voltak a legpozitívabb események, emlékek munkája során?

Ha a szakmát nézzük, természetesen annak is vannak körei, tágabb és szűkebb regiszterei. Számomra nagy nehézség, mindennapos küzdelem, önmagam legyőzése az adminisztráció. És ebből bizony egyre több van. A papírtenger, sőt ma már a fájlok, e-mail-ek özöne zúdítja ránk az információkat, kötelességeket. Nem tudok eléggé hálás lenni osztályfőnök-társamnak – és persze az iskolának, hogy ezt a pedagógiai lehetőséget, a kettős osztályfőnökséget felismerte –, hogy ebben osztozik velem, hogy ettől nagyrészt mentesít. Nélküle nem tudtam volna olyan módszertani munkákat végezni, az iskola keretein túlmutató lehetőségeket kipróbálni, amelyek magyartanárként gazdagították a működésemet.

Aktuális problémákat említhetnék még, olyanokat, melyeket diákként te magad is érzékelsz. Nem akarlak fölmenteni például a házi olvasmányokkal kapcsolatos felelősség alól benneteket, de az igazság az, hogy ez a látszólagosnál jóval összetettebb probléma. Az irodalomtanítás egész szerkezete, koncepciója átgondolásra, átalakításra vár. A jelenleg érvényes szabályozók, a tartalmi és a követelményrendszer már csak távoli, üzengetős viszonyban van a kor kívánalmaival, az olvasóvá nevelés ideáival.

FIGYELJ RÁM!

Beszéljünk a pozitívumokról. Sok van. Nem is tudom, mit mondjak el. Kisimul a világ mindig, ha azzal találkozom, hogy volt tanítványaim, akikről tudok, akikkel van valamilyen kapcsolat, milyen erős, érett felnőtt emberekké váltak. Sok emléket kellene felsorolni, hiszen sokat kaptam tőlük. A közösen végzett munka során én biztosan többet, mint amennyit ők tőlem. Hosszú lenne a névsor. És vannak kollégáim, akikkel együtt gondolkodunk, hosszú szakmai beszélgetéseket folytatunk. Ilyen együttgondolkodásból született az a sorozat, a Periszkóp is, melynek célja, hogy az iskola, a Szent Mór szellemi közegét, tanárokból, szülőkből, volt tanítványokból, barátokból fakadó kulturális auráját mutassa meg egy-egy péntek esti alkalom keretében az érdeklődőknek. Az iskola ugyanis nem csupán órarendek és tantárgyak, csemetetés és házirend halmaza, hanem a kultúrateremtés helye. A kultúráé, amelyet közösségben hozunk létre és adunk tovább, és amelyből mindannyian részesülhetünk, akik valamilyen formában a helyhez kapcsolódunk. Csak nyitott szemmel kell járnunk, megragadni a lehetőségeket. Ilyen lehetőségnek szántuk a Periszkópot is.

Milyen változást hozott az életébe, hogy Koller József-díjra jelölték?

Amikor az igazgatónő felhívott, hogy közölje, a tantestület szavazatai alapján az iskola engem jelölt a Koller József díjra, az első mondatom az volt, hogy no, nem, ne már, én nem vagyok kutató,

FIGYELJ RÁM!

tanár vagyok! Amit csináltam a tanításon kívül, az pedagógiai-módszertani munka, nem kutatás. Nem, nem gondolom, hogy ez a jelölés reális dolog lenne. És letettem a telefont. Meg is nyugodtam, hogy megy minden tovább, csinálom a dolgom. Aztán késő délután, ahogy hazafelé ballagtam a Káptalan utcán, a Séta téren, megszólalt a harang, és rettenetesen elszégyelltem magam. Micsoda gög ez, micsoda trehány magatartás, alázat nélküli nagyképű tempó, hogy két odasziszegett mondattal elutasítom azt, aminek a tartalma az elismerés, amiben a legfontosabb a kollégáim szeretete, megbecsülése. Azoké, akik nélkül mozdulni sem tudnék ezen a pályán, akik a szövetségeseim. Másnap bekopogtam az igazgatói irodába, kértem öt percet, és elmondtam, hogy sajnálom a tegnapi. Átgondoltam, és bármennyire is szeretném, nem tehetem meg, hogy ne fogadjam el a jelölést.

Amikor a püspök úrtól átvettem a Székesegyházban a díjat, hallottam a kollégáim örömét. Igen, változtatott, mozdított az életemen. Furcsának tűnik, lehet, de alázatra figyelmeztetett és őszinte hálára.

FIGYELJ RÁM!

BEMUTATJUK DULÁNSZKY- DÍJASUNKAT, KÖCSKY TIBORNÉT

A díjazottal Vörös Georgina készített interjút.

Mikor döntötte el, hogy tanár lesz, miért éppen ezt a pályát választotta?

Valójában kezdetben nem döntöttem a pálya mellett. A pálya döntött mellettem. Érettségi után elhatároztam, hogy soha többet nem ülök

Dulánszky Nándor (1829-96), pécsi püspök a magyar közoktatásban fontos szerepet töltött be. Ő restauráltatta a pécsi székesegyházat, s írt egy latin nyelvű dogmatikát. Az egyházi zene megújítása is az ő nevéhez fűződik: száműzte a zenés miséket, helyette a gregorián énekiskola növendékei kaptak helyet a kóruson. Sok figyelmet szentelt a papnevelő intézetnek, valamint a nőnevelésnek. Az egyház-megyében tíz helyen létesített kisebb leánynevelő intézetet, leányotthont. A tanítóképzőkön rendezte a tanári fizetéseket. Korszerűsítette az egyházmegyei nyomdát, támogatta a szegénysorú diákokat, agg papokat, a püspöki könyvtárat.

Jelmondata az volt: Prodesse, vagyis: Másokért élni, szolgálni.

A 2013-ban alapított Dulánszky Nándor Hitoktatói Életmű Díjat az a hitoktató kapja, aki környezete által elismert személyiség, szak tudása megkérdőjelezhetetlen, kiemelkedő kateketikai életpályáján tanúbizonyságot tett hitbéli- és hivatásbéli elkötelezettségéről, példamutatóan szolgálja Egyházát.

FIGYELJ RÁM!

iskolapadba. – Ehhez képest mai napig tanulok!- Elkezdttem dolgozni. Győri rokonaim megkértek, hogy legyek kislányuk keresztanyja, ezért kerestem valami „alibit” arra, hogy rendszeresen látogassam keresztlányomat ekkora távolságban. A győri Apáczai Csere János Tanítóképző Főiskolára vettek fel az országban legmagasabb létszámban levelező tagozatos hallgatót. Ezért oda adtam be a jelentkezésemet. Felvettek. Így kezdődött minden. Azóta évről évre döntök a pálya mellett. Minden tanévkezdés egy újabb döntés.

Mit gondol, mi a pedagógusok legfontosabb feladata, küldetése?

Amit minden ember Istentől kapott küldetésül: hirdetni Isten szeretetét. Amikor kézen fogunk egy gyermeket – vagy akár egy egész osztályt – minden tantárgy, minden nevelési helyzet Isten felé kell, hogy vezesse. A személyiségünk, a tudásunk, az egész lényünk Tőle van. A mi „munkaeszközünk” és módszertanunk legelőször a személyiségünk, azok az attitűdök, amiket a Teremtőtől kaptunk. Erre építhetünk, ezt bonthatjuk ki a gyerekek számára. Azonban ez nem jelentheti, hogy magunkat hirdetjük nekik, mert ez a forrás hamar kimerül, kiég. Jézussal kell belépünk az osztályterembe, legyen bármilyen óránk vagy egy szülői értekezlet.

FIGYELJ RÁM!

Mi motiválja munkája során, és mi az, amit még meg szeretne valósítani a munkájával kapcsolatban?

Arra gondolok minden határhelyzetben, amikor motivációra van szükségem, hogy Istennek terve van az életemmel. Ő akart engem, tehát jó, hogy vagyok. Jó helyen vagyok akkor is, ha ezt nem látom éppen, tehát HISZEM! Elhiszem azt, amit nem tudhatok. Ez a legfőbb motiváció.

Ami vár rám, az, hogy tartsam a tempót. Nem lehet megállni, hanem együtt kell haladni az új kihívásokkal. Legyen az a számítástechnika, a kommunikáció terén felgyorsult változások sora, vagy akár azok az új területek, amelyeket az új tanulási és nevelési problémákkal küzdő családok hoznak elénk. Sokszor új nyelvet kell tanulnom. Fel kell fedeznem azokat az új jelentéstartalmakat, amelyek egy-egy régen használt szó mögött húzódnak meg, de napjainkban mást értenek rajta. Szóval tanulok, tanulok, tanulok... Néha újra tanulok viselkedni, hallgatni és hallani, beszélni.

Mi az, amivel szívesen tölti szabadidejét?

Szeretem utolérni magam. Elolvasni azt, amit félbehagytam, befejezni egy beszélgetést, végignézni egy félbehagyott filmet. Szeretek „csak úgy” együtt lenni a családommal. Nincs kifejezett hobbim. A szabadidőben azt szeretem, hogy SZABAD!

FIGYELJ RÁM!

Van-e példaképe, kedvenc személyisége a hitoktatásban? Miért?

Amikor példaképet keresek, nem tudok tökéletesebbet Jézus Krisztusnál. Erre kaptunk megbízást, felhatalmazást, hogy azt folytassuk, amit Ő tett. Ez nagyon elbizakodottan hangzana, ha nem állna mellette az az ígélet, amit az apostoloknak tett: „Veletek vagyok...”(Mt 28,20)

A másik kedvencem: A Szűz Anya: „Tegyetek meg mindent, amit csak mond!” (Jn 2,5)

Szeretem Éli hitoktatói módszerét is, ahogy Sámuelnek mondja: „Beszélj Uram, szolgád figyel!” (1Sám 3,9)

Persze a kollégáktól is mindent ellesek, amit csak lehet, ötletek módszerek tárháza áll rendelkezésre. De minden módszer, minden ötlet üresen kong nélkülünk, ha önmagunkat nem adjuk hozzá.

A szentek, mint Néri Szent Fülöp, Bosco Szent János a saját korukban szintén ezt tették, ezt állítják elénk példának: amivel Isten megbíz, azt vinni oda, ahová rendel.

Mi az a kötelék, ami a Szent Mórhoz köti, és milyen pluszt ad egy egyházi iskola a diákjainak?

Elmondhatom magamról, hogy a pályafutásomat ebben az intézményben, illetve az elődjében a Püspöki Énekiskolában töltöttem. Nagyon kevés időt tanítottam még képesítés nélkül más

FIGYELJ RÁM!

iskolában. Tehát minden ide köt. Amit tanítóként, hittanárként eddig végeztem, azt itt tettem.

Az összehasonlítás így nehéz. El sem tudom képzelni, hogyan lehet „ideológiailag semleges” intézményben nevelni vagy tanítani. Ilyen valójában nincs. Amikor valaki azt mondja, hogy nem kötelezi el magát sehová, az már elköteleződés és vélemény. Valahogy mindig döntenünk kell, és a döntésnek mindig van motivációja. Ez az erkölcsi döntéseinkkel is ugyanúgy működik, mint a legegyszerűbb kérdésekkel kapcsolatban. Ezt a döntési szempontot adja meg az egyházi iskola. Azt a tényt éli eléd, hogy van Isten, aki Valaki és nem egy elvont filozófiai fogalom. Hozzá igazíthatod az életedet. Ez egy ajánlat a számodra, amihez bármikor visszanyúlhatsz, amikor kapaszkodóra van szükséged. Tudod, hogy szabad Istent választanod! Sőt eszközt és utat is mutat, hogy ezt miként érheted el: vallásos nevelést ad.

Milyen nehézségekkel kellett megküzdenie, illetve melyek voltak a legpozitívabb események, emlékek munkája során?

Hegyek és völgyek: ez az életút. Úgy a személyes életünkben, mint a pályánkon. Mindig nehéz az, hogy a tanító-hitoktató a szívével, az érzéseivel „dolgozik”. Minden osztály elengedése egy kis gyász. Így vagyok most is, amikor a negyedikeseimet „átengedem” a felső

FIGYELJ RÁM!

tagozatnak. De ez ugyanakkor a „szüret” ideje is. Valamit nagyon jól csináltunk négy évig, ha ez ilyen nehéz.

Milyen változást hozott az életébe, hogy Dulánszky Nándor-díjra jelölték?

A jelölés már önmagában véve elismerés volt, úgy az intézményvezetéstől, mint a kollégáimtól. Olyan sokszor kimondjuk egy nap alatt a „köszönöm” szót, de ilyen pillanatokban kézzel foghatóan tapasztalható, amit a szó jelent. Amikor megkaptam a díjat valódi meglepetés volt. Nem szóltak előre, hogy a jelölésből tényleg díjazás lett.

A díj leginkább elgondolkodtatott. A szentmise után Püspök atya meg is fogalmazta számomra azt, ami ott motoszkált bennem: „Ez a díj kötelez.” Két kötelezettséget tartok szem előtt: egyrészt: „Így tovább!”, másfelől annak idején Pohly János atyától tanultam a 3T-elvét: „Több Telik Tőled!”

A díjjal kapcsolatos legfőbb érzésem a HÁLA: felértékelődött bennem a Magnificat minden sora: „Mert nagyot tett velem a Hatalmas, és Szent az Ő neve” (Lk 1,49) ahogy a Szűz Anya az Erzsébettől hallott dicsérő szavakat azonnal Istennek adja tovább, én is az első köszönetet Neki mondhatom.

Ugyanakkor hálás vagyok családomnak, akik nap mint nap hordoznak a hivatással együtt.

FIGYELJ RÁM!

Hálával gondolok Garadnay Balázs atyára, aki több mint húsz évvel ezelőtt a Püspöki Énekiskola igazgatójaként először felkért arra, hogy hittant tanítsak az alsó tagozaton. Dabóczi Rita nővér volt a mentorom és támogatóm ebben a kezdeti időszakban. Ugyanígy köszönetet kell mondanom minden oktatómnak és tanáromnak, akik nagy megértéssel támogattak tanulmányaim során, vezettek szellemileg és lelkileg.

Köszönettel tartozom még minden munkatársamnak, akik együtt dolgoznak velem a hétköznapiakban, akik nélkül terveimből, ötleteimből semmi nem valósulhatott volna meg.

Hálás vagyok azoknak a családoknak is, akik rám bízzák a gyerekeiket, a legféltettebb kincseiket.

Egy szóval ez a díj nem az enyém, hanem a miénk, a mi közösségünké, az Egyházunké, csak én vettem át, amire azért büszke vagyok!

FIGYELJ RÁM!

MŰHELY

Deli János: Eszköz Isten kezében (esetleírás)

Annak idején, mikor felvételt nyertem a Testnevelési Főiskola Gyógytestnevelés szakára, megkezdtem sorkatonai szolgálatom hátra lévő 6,5 hónapjának letöltését is. Az iskolai tanulmányaim második félévét azonban már pedagógusként teljesíthettem.

Visszatérve az iskolába feltűnt, hogy az akkor hatodik osztályos gyerekek közül hiányzik az egyik legjobb képességű tanuló. Kérdéseimre társaitól csak annyi volt a válasz, hogy kórházban van kivizsgáláson, mert valami baja van. Talán egy hét múltával megérkezett a mindig vidám, nagyon ügyes, igen okos kislány. Nyomban faggatni kezdtem, de sok mindent ő sem tudott elmondani betegségéről. Később úgy láttam, hogy egyik lábára kicsit sántít. A szakképzésen eddigre már nagyon sokszor hallottuk, hogy a sikeres gyógyulás záloga nem egyszer a minél korábbi beavatkozás. Ez a mondat nem hagyott nyugodni, ezért találkozót szerveztem a szülőkkel, hátha segítségükre lehetek.

Mindkét szülő részt vett a megbeszélésen. Elmondták, hogy gyermekük egy a Perthes kórhoz nagyon hasonló tünet együttestől szenved. Felajánlottam segítségemet, nem elhallgatva persze, hogy

FIGYELJ RÁM!

az ilyen típusú betegségekről én is most tanulok. Elmondtam, hogy gyógytestnevelés foglalkozásokat vezetek a város erre az ellátásra jogosult tanulóinak, amely foglalkozásokon szívesen hozzájárulnék a kislány felépüléséhez. A szülők ezt örömmel elfogadták. Kértem őket, hogy mindenképpen kérjék ki a kezelő orvos véleményét, illetve amilyen sűrűn lehetséges, végeztessenek kontrollvizsgálatot. Ennek segítségével, habár a vizsgálatokat egy távolabbi nagyvárosban végezték, mindig pontosan tájékozódhattam a gyermek aktuális állapotáról. Ez nagyon hasznos és egyben megnyugtató dolog volt számomra, hiszen korábbi gyakorlati tapasztalatom híján csak a vizsgálatok eredményeire támaszkodhattam. Ez mutatta meg számomra, hogy milyen hatása volt a gyógytestnevelésnek eddig és milyen irányba kell folytatnunk.

Hétről hétre, hónapról hónapra egyre több munkát végeztünk. A kislány izomzatát sok testépítő megirigyelhette volna. Tenyerén a kézközépcsontoknak megfelelően hosszában alakultak ki bőrkeményedések a hatalmas terhelés hatására. A legmeggrázóbb az volt, amikor egy alkalommal az ellenőrző vizsgálatok után egy járógéppel érkezett. Nehéz lenne megfogalmazni, amit éreztem, persze úgy, hogy ez az arcomon ne látsszon, hiszen a reményt képviseltem számára. Megtapasztaltam, hogy a kislány életében elérkezett a betegségnek az a szakasza, amikor a combcsont fejecse

FIGYELJ RÁM!

felpuhul, s ilyenkor az ízületi fej könnyen deformálódhat. Az ízületet ez a lábat körülvevő fém keret tehermentesíti. Arra gondoltam, ha eddig nem is, most csalódott lesz és feladja a küzdelmet. E helyett azonban örömmel újságolta, hogy a kezelőorvos úgy rendelkezett, hogy az én foglalkozásaimon veheti csak le ezt az eszközt. Így ez az elkeseredés helyett inkább megerősítette, hogy tovább kell folytatnia a tornát. Ez az epizód a csoport többi tagját is megérintette, mert attól kezdve még nagyobb szorgalommal tevékenykedtek.

A csoport létszáma lassacskán felduzzadt. Egyre többen igényelték a segítségemet. Természetesen, városi gyógytestnevelőként, minden változtatásra engedélyt kértem munkaadómtól. Végül a gyógytestnevelés csoportom a betegségek, tünetcsoportok és életkor szempontjából is meglehetősen heterogén lett. Ez megnehezítette munkámat, hiszen nagyon sokféle problémára kellett egyéni megoldásokat nyújtanom. Nekünk pedig egy, a betegség további lefolyása szempontjából nagyon fontos, félévünk következett. A járógép szinte állandó kötelező használata a tanuló vázizomzatának harmóniáját szükségszerűen megbontotta, amit szükségesnek láttam helyreállítani. Ez a folyamat kitartó munkát igényelt mindkettőnk részéről. A motiváció fenntartása, a tudatos gyógyulási folyamat segítése érdekében minden gyakorlatról elmondtam, hogy miért csináljuk, milyen hatással lesz a testére, miben fogja ez mozgását

FIGYELJ RÁM!

segíteni és azt is, hogy hibásan végrehajtva milyen károkat okozhat. Így nagyon tudatosan, nagy odafigyeléssel, fegyelmezetten és minél pontosabban igyekezett végezni a gyermek a számára igen nehéz feladatokat. Az ismertetőket az ott tevékenykedő többi gyermek is kíváncsian, nagy érdeklődéssel hallgatta.

Az idő múlásával a betegség is javulni látszott. A combcsont fejecse visszanyerte „keménységét” anélkül, hogy deformálódott, torzult volna. A vizsgálati eredmények is egyre megnyugtatóbbak voltak, a járógép lekerült. A kislány, a hozzátartozók, és a gyógytestnevelő akkori érzéseire is nehezen találnék szavakat. Minden esetre nagyon örültünk. Annyi teendő volt még hátra, hogy ebből a komoly terhelésből visszatérjen az idő közben kisasszonnyá cseperedett kislány a sportmozgásokat továbbra is igénylő tevékeny ember „hétköznapi” életébe. Eljött a ballagás napja. Kértem, mutassa meg tenyerét, amin már nem voltak bőrkeményedések. Jót nevettünk, majd elbúcsúztunk.

A szülők mindig boldogan informálnak, ha találkozunk. Lányuk két gyermek boldog édesanyja, mérnökként dolgozik, szereti munkáját. Rendszeresen kerékpározik, úszik.

Pedagógusként az ember nem kívánhat többet: mint embertársainak hasznára lenni, és ezzel is Isten kedvére tenni.

FIGYELJ RÁM!

MŰHELY

Helstáb Ákos: Játék és tanulás

Ahogy Tilmann atya szokta mondani: „A szeretetnek ma más arca van.” Ugyanezt a tanulásról és a játékról is el lehet mondani. Egy generáció alatt is nagyon sokat változik a világ, nem hogy emberöltőkre visszatekintve. Kezdetben a játék és a tanulás is összemosódott, hiszen a kisgyermekek játéka, vetélkedése, küzdelmei egyben felkészülést is jelentettek a felnőtt életre. Az emberek a kreativitásukat, tudásukat arra használták, hogy megkönnyítsék, vagy hatékonyabbá tegyék a hétköznapi munkát. A szervezett tanítás és a dobozos társasjátékok előtti világban a játék és a tanulás kézzel fogható, tapintható, szinte minden érzékszervvel érezhető, átélhető volt. Nem csak a túlélésért folytatott harc része, hanem élmények gazdag forrása is. Aki elbukott a játékban, küzdelemben, annak az életében is sok kudarccal kellett szembenéznie, ha nem tudott a nehézség után minél gyorsabban talpra állni, újra kezdeni, fejlődni, erősödni. A régi társasjátékok, mint például a sakk, a go, a dáma, vagy sok-sok más játék ugyanúgy hozzájárultak a mindennapi életben való boldoguláshoz, mint a katonásdi, vagy a hógolyózás. Ha csak a fejlesztett kompetenciákat

FIGYELJ RÁM!

nézzük, akkor ez már nagyon jól érthető, még akkor is, ha a régi idők embere nem tudott volna mit kezdeni a „kompetencia” szóval sem.

A megváltozott, intézményesített, gépesített világban többnyire szétvált a játék és a tanulás fogalma. Ez utóbbi kötelességgé, az IQ fejlesztésének eszközévé vált, míg a játék már nem tanulás, inkább az EQ fejlesztésének, vagy egyszerűen csak a szórakozásnak eszköze lett. Ritkán fordul elő, hogy tanulás közben játszunk, vagy játék közben IQ-t is fejlesztünk.

Mi a helyzet a mai generációval? A tanulás már nem játék! A karrier építésének fontos része, az intézményesített oktatás alapköve. A játék már nem tanulás és nem is szocializáció! A gép ellen játszó – Mézga Aladár világából idézve: monománozó – emberiségnek nagyon fontos tényekkel kellene szembenézni! Először is külön vált a játék és a társas játék. A gép ellen egyedül szembeszálló ember ellenfele egész más világgal szembesít minket, mint a valóság. Nem arról van szó, hogy az informatikai eszközök semmiféle kompetenciát nem fejlesztenek, hiszen javíthatják a megfigyelőképességet, reflexeket, digitális kompetenciákat, logikus gondolkodást is, de közel sem fejlesztenek annyi kompetenciát, mint a társas játékok. A gép ugyanis arctalan, érzelmi reakciók nélküli, még akkor is, ha ez mindkettő programozható. A gépet áramkörök és programok, de nem

FIGYELJ RÁM!

gondolatok, vagy hormonok vezérlik. Az ember sokkal-sokkal kiszámíthatatlanabb. Nézzünk egy példát:

Sakk. A gép ellen lehet győzni, vagy veszíteni és újra próbálni, kipróbálni, gyakorolni. Ám sosem lesz ott a képén a győztes mosoly, a fölényes győzelemittasság, vagy részvét a vesztesel szemben. Éppen ezért – bár a gép elleni vereség is válthat ki dührohamot – a gép nem fejleszti a szocializációt, nem növeli az alkalmazkodóképességet, még akkor sem, ha közben logikusan kellett gondolkodni. További érdekessége a dolognak, hogy a gép nem hibázik, vagy ha igen, akkor az programozott. A gép nem kommunikál folyamatosan a játék közben. Nem füttyörészik, nem idegesít, nem vág arcokat, vagy nem röhög ki bennünket egy-egy rossz lépés után. Igaz, hogy nem is fogja elsírni magát, ha legyőzzük, és bosszúból nem zárlatosítja a saját áramkörét sem. A társas játék folyamatos kommunikáció és szocializáció. Két olyan kompetencia terület, ami a monománózás közben nem fejlődik! A valóságban szembe kell néznünk azzal – hacsak nem valamilyen kooperatív játékot játszunk, hogy a játék érzelmileg minket és az ellenfelünket, ellenfeleinket is érinteni fogja. Játék közben az érzelmi intelligenciánk tehát hihetetlen mértékben fejlődik. Ez pedig valóban felkészít minket a felnőtt élet és a munkahely kihívásaira. Játék közben az ember saját magával és a másik emberrel is szembesül.

FIGYELJ RÁM!

Mélyül az önismeret, fejlődik (akár rossz irányba is) a kudarcűrő képesség, javulnak az alkalmazkodási stratégiák. Játék közben ugyanazokat a stratégiákat alkalmazzuk, mint az életben és fordítva is. Ha az érzelmi IQ-n belül az akarati intelligencia öt típusát nézzük, akkor nagyon jól látható, hogy ki az, akinek mindig nyernie kell, különben dühkitörései lesznek, ki az, aki próbál mindig előnyösebb pozícióba kerülni, ki az, aki akkor is veszít, ha győzött, ki az, aki csak csalással tud nyerni, és végül ki az, aki egyensúlyban van, és valóban tudja élvezni a játékot. Ezzel szembesülve fel kell fedoznünk azt is, hogy ösztönösen megtanulunk mind az öt típus játékstratégiájához alkalmazkodni. Természetesen igazán akkor élvezzük a játékot, ha nincs veszíteni valónk. Valójában pedig kevés az olyan ember, aki csak az élmény kedvéért játszik. Ezzel pedig szembe kell néznünk! Természetesen könnyebb szembesülni egy érzelmek nélküli géppel. Valójában azonban nem fejlődünk tőle annyit.

Modern világunk egyik szép felfedezése a kooperatív játékok világa. Itt, ahol az összefogás vezet el a győzelemhez és mégis szembesülünk valódi érzelmekkel, kihívásokkal. Nem csak magunknál, hanem a többi játékosársunknál. A játékban jelen van a folyamatos kommunikáció és szocializáció. A kooperatív játék tehát úgy fejleszt, hogy közben nagy valószínűséggel egyik fél sem sérül.

FIGYELJ RÁM!

Persze ne felejtjük el, hogy a közös siker érdekében is be tudunk szólni egymásnak. Itt is előfordul, hogy ügyetlenek leszünk, vagy feldühít a másik ember szerencsétlenkedése. A siker és a katarzis mégis közös. A végén mindenki együtt sír, vagy együtt örül. Az empátia pedig fejlődött és az érzelmi IQ ismét nőtt. Éppen ezért ez a tendencia már megjelent a számítógépes játékok világában is. A játékosok látják és hallják egymást és együtt esnek neki a közös ellenfélnek. Látszólag teljes az élmény, azonban van egy kis szépséghibája: benne lehet ragadni, szenvedéllyé válhat. Olyant még nem hallottam, hogy valaki halálra monopolizta volna magát, ám a gép előtt hajlandó ott ragadni az ember. Az idő pedig olyan mértékben kezd relatívvá és érzékelhetetlenné válni, hogy a játéknak ez a dimenziója már mélyebbre mutat: agyunk és hormonrendszerünk számára droggá válhat.

Lan-party: Aki próbálta már ezt a különleges játékelményt, az tudja, hogy milyen egyedi hangulata van. A lehetőségeket nehéz ugyan megteremteni, mégsem lehetetlen. Egy iskolai informatika teremben real time (valós idejű) stratégiai játékot játszani csapatban másik csapat, vagy csapatok ellen olyan élmény, ami számomra felért egy-egy társas, vagy sportjáték eufóriájával. Mértékkel élve ezzel valóban maradandó élményt kaphatunk. Be kell látnunk azonban,

FIGYELJ RÁM!

hogy ez is olyan dolog, amire rá tudunk szokni. Testünk úgy van felépülve, hogy hajlamos rá.

Mi termelődik bennünk játék közben?

Endorfin – Az örömmel, vidámsággal járó dolgok hatására termelődő boldogsághormon játék közben is termelődik. Termelődésének mértéke attól függ, hogy a játék közben mennyire vagyunk felszabadultak. Mivel ez az anyag félelem, izgalom hatására is termelődik, természetesen sokkal inkább termelődik azokban a játékokban, amik nagyobb kihívást jelentenek. Érthetővé válik, hogyan lesznek egyesek a számítógépes játékok függői, vagy a szerencsejátékok függői. Hasonlóan a sportjátékok során is termelődik. Az előzőekből kiderül, hogy egy társas, vagy kártyajátéknak nagyon jónak, izgalmasnak, kihívásokkal telinek kell lennie ahhoz, hogy kellő mértékben endorfintermelést váltson ki. Mivel játékfejlesztéssel is foglalkozom, többször találkoztam már olyan esettel, hogy egy játék vonzóbb volt a gyermekek számára, mint a számítógép. Ez azonban nem tipikus jelenség. Többnyire fordítva van, hiszen a számítógép által megjelenített képi és hangvilág együttesen nagyon erős versenytárs.

Dopamin – az élvezet és jutalomközpont serkentője. A siker fokozza a termelődését, a stressz csökkenti. „Ha siker éri az embert, akkor több lökődik ki belőle. A szerelmesek vérében is több van, ennek

FIGYELJ RÁM!

köszönhető, hogy egyre jobban nyílnak egymás felé. A dopamin energiát, hajtóerőt ad, serkenti az étvágyat. Ha kevés van belőle, az életöröm csökken, kisebb lesz a teljesítmény az elvártnál.” Termelődése tehát játék közben akkor várható, ha a játék valamiféle sikerrel kecsegtet. A játék által elvárt teljesítménynek tehát még azon a szinten kell lennie, amit a gyermek még meg tud ugrani. Ha a számítógépes játék túl nehéz, akkor a gyerekek hamar ráunnak, mondván, hogy úgysem sikerül. A társas- és sportjátékokban a sikerélmény csak egyetlen résztvevő számára maximális. A második és harmadik dopaminszintje korántsem lesz olyan magas. Ennél az ingerületátvivő anyagnál lehetnek nagyon eredményesek a kooperatív játékok, melyek minden résztvevő számára egyforma sikerélményt nyújtanak. Itt talán az sem baj, ha nem mindig sikerül. Ez éppen az endorfin javára fog szolgálni, hiszen akkor a játék már elég nehéz ahhoz, hogy izgalmas is legyen. A sportjátékok előnye, hogy kitartással nagyon sokat lehet fejlődni és endorfin akkor is termelődik, ha a csapat éppen nem győzött. A győztes csapatnak viszont minden tagja dopamin nyertes is.

Szerotonin – jelenléte boldogságot, gondtalanságot okoz, segít jó döntéseket hozni. Stresszhelyzetekben, sportolás közben is termelődik, de ez csak akkor igazán jó, ha a kihívás nem elérhetetlenül nagy. Játékokra leképezve: csak a kellőképpen

FIGYELJ RÁM!

izgalmas játékok növelik a szerotoninszintet, okoznak boldogságérzetet. Legerősebb a termelődése a szabadtéri sportjátékokban, hiszen a napfény hatására is termelődik.

Oxitocin – kapcsolathormon. Szintjét emelik a pozitív társas kapcsolatok, sőt azok emléke is. „Az oxitocin növeli a bizalmat mások irányában és a szociális jelzések felismerésének fokozásával javítja a kommunikációt; csökkenti a fiziológiai stresszválaszt, enyhíti a szorongást és fokozza a nyugalom érzését. (dr. Varga Katalin egyetemi docens, az ELTE Pedagógiai és Pszichológiai Kar Affektív Pszichológiai Intézeti Központjának vezetője). „Az oxitocin nemcsak a bizalmat és a kooperációra való hajlamot erősíti, de a társas jelzésekre való fogékonyságot is, például az arcok felismerését vagy a képességet mások szándékának kifürkészésére pusztán a tekintetükből való olvasással.” (Ernst Fehr – Nature magazin 2005). Az oxitocin tehát a szociális kompetenciák hormonja. Csak azokban a játékokban termelődik, ahol pozitív kapcsolatok vannak. Ez tehát elsősorban a csapat és társasjátékokat, a kooperatív játékokat érinti. Itt szorulnak hátérbe a számítógépes játékok, még ha ez alól vannak kivételek is.

Adrenalin – vészhelyzeti hormon. Minden izgalmas játéknál termelődik. Tágítja az izmokat, a szív, az agy és a máj ereit, növeli a vér mennyiségét, a szívfrekvenciát, növeli a vércukorszintet, fokozza

FIGYELJ RÁM!

a zsírlébontást. Tartós termelődése okozza a stresszt.” Túlzott termelődése súlyos gondokat okozhat, károsíthatja az idegrendszert. Stresszes helyzetekben túltermelődik az adrenalin, aminek izgatott állapot és félelem is lehet a következménye. Mozgással szorítható vissza a túlzott adrenalin termelődés.”

Tesztoszteron – a siker, a teljesítmény és a versenyszellem hormonja. Kialakítja a nemi jellegeket, felelős a nemi vágyért. Serkenti az önbizalmat, koncentrációt. „Nélkülözhetetlen a vágyak kialakulásában, de a túlzott tesztoszteron termelődés a férfiakban kiváltja az agresszióra való hajlamot. Nem csak a vágyakra van szükség, hanem az agresszióra is, hiszen ez szükséges az önvédelemhez. Pozitív hatása lehet egyes sportok művelésére addig, amíg ez az agresszió, düh nem okoz gondokat, nem jár hátránnyal. A tesztoszteron támogatja a tanulási folyamatot, a koncentrálásban segít, nélküle a figyelmünk szétszórtna lenne. Akkor vagyunk magabiztosak, ha jól működik a férfi nemi hormon. A túlzott termelődése káros is lehet. A nőkben erősödhetnek a férfias jegyek, a férfiakban az agresszió.” (www.nokorszak.hu)

Azzal, hogy szétvált egymástól a játék és a tanulás, a tanulási folyamatokból jelentős mennyiségű kompetenciát és hormonális hatást vontunk ki. A modern pedagógiának a jövőben éppen ezért törekednie kell arra, hogy a kettőt ismét közelítse egymáshoz,

FIGYELJ RÁM!

valamint a játékiparnak is be kellene kapcsolódnia ebbe a folyamatba a profitorientált tömeggyártás helyett. Ma, amikor a gyerekek virtuálisan kertészkednek, építenek állatkertet, virtuális háziállatokat tartanak és nonverbális jelek nélkül kommunikálnak az interneten keresztül, ideje újra átgondolnunk a folyamatokat!

Néhány ötlet a saját tapasztalataimból:

Mivel négy gyermekem van és hobbym a játszás, volt időm kikísérletezni saját játékokat is. Függetlenül azonban attól, hogy ki találta ki a játékot, több meghatározó dolgot vettem észre, ami mind a saját gyermekeimnél, mind a tanítványaimnál fontosnak tűnt:

FIGYELJ RÁM!

-A játék legyen egy felfedezésre váró világ! Amikor a Vadak Ura kártyákkal játszunk, aminek nem is olyan egyszerűek a játékszabályai, a gyerekek majdnem úgy benne ragadnak, mint a számítógépes játékokban. Egyre jobban fel akarják fedezni, egyre jobbakká akarnak lenni benne. Az egyik szülő mondta nekem megdöbbenve: a gyerekei már nem a számítógép előtt ülnek, hanem kártyáznak (hármás ikrekről van szó). Nem ez volt az első hasonló visszajelzés, amit kaptam. Ha a játékban túl kicsi a kihívás, az sem jó, ha túl bonyolult az sem jó. Az is természetes, hogy a fiúk más játékokat kedvelnek, mint a lányok.

-A játék legyen nagyszabású! Egyszer készítettünk egy hatalmas terepasztalt Európa térképéből. Ezen a funér lapon gipsz hegyekkel, festett folyókkal, tengerekkel, városokkal tarkított domborzati térképen 1:72 arányú katonákkal csatároztunk. Hétről hétre újra összejöttünk és próbáltuk egymás birodalmát meghódítani.

Mindazok, akik két éven keresztül részt vettek ebben a nem kis helyet igénylő játékban a mai napig emlegetik.

A Vadak Ura kártyákból jelenleg hatszáznál is többféle lap van.

FIGYELJ RÁM!

Tizenöt éve játszunk ezt a játékot és a már régen végzett diákjaink is szívesen csatlakoznak egy-egy parti, vagy verseny erejéig.

-A játékban mi is vegyünk részt! Nem hinném, hogy a saját játékaim népszerűségét az okozza, hogy zseniális játékszabályokat találtam ki és kolosszálisan kiviteleztem. Erről szó sincs. Az azonban, hogy én magam is lelkesen veszek részt a játékban, az a gyerekeket is magával ragadja. A Vadak Ura Klub létszáma folyamatosan változik. A kezdeti lendület egészen odáig folytatódott, hogy már alig fértünk el egy tanteremben. Nagy öröm látni, amikor több mint harminc diák csatározik csillogó szemekkel egy játékot játszva. Ilyenkor egymással folyamatosan kommunikálnak, számolnak, magyaráznak és közben úgy tanultak, hogy észre sem vették. Sőt, még élvezték is! Később azután a játék lendülete alább hagyott. A gyerekek felfedezték, megismerték, új játékokra vágytak. Ez pedig így van rendjén. Új játékokat, új szabályokat, újabb világokat kell felfedezni. Később azután újra és újra benéznek. Csak egy-két rövid játék erejéig. Az élmény és az emlékek miatt. Közben pedig ismét kommunikálnak, magyaráznak, számolnak és tanulnak.

-A játék legyen változatos! Minden játékra ráununk egyszer! Én magam tucatnyi játékot fejlesztettem ki, mert meguntam a saját játékaimat. Nincs ebben semmi különös. Ha az egyik játék már elavult, jöhet a másik, vagy a harmadik. Nálunk szinte plafonig ér a

FIGYELJ RÁM!

játékdobozok hegye a szekrény tetején. Porosodnak a megismert, sokszor játszott játékok, amiket azután ismét elveszünk majd, mikor már alig emlékszünk a játékszabályokra és csak az rémlik, hogy milyen jó is volt, mikor játszottunk velük.

-Sokat számít, hogy kikkel játszunk! Sok tanítványom akkor is élvezi a játékot, ha sokat veszít. Újra és újra nekifutnak, megpróbálnak jobbak lenni benne. Néha pedig sikerül is. Igazán örömet azokkal játszva érzünk, akik ellen könnyű veszíteni, akik megköszönik, hogy hagytuk őket nyerni még akkor is, ha esélyünk sem volt ellenük. Ezeket az embereket később az életben is megismerjük. Szinte már a gesztusaikról. Szeretünk velük együtt lenni, velük dolgozni, mert nem érezzük kicsinek magunkat mellettük, mert akkor is fel tudnak emelni, ha valamit elrontottunk. Esetleg még segítenek is, hogy jobbak legyünk és tanácsokat adnak.

Legjobb ilyen élményem egy hatodikos fiúval volt, aki órán alig-alig tud megülni a fenekén. Fegyelmezni szinte lehetetlen. Oda járt a játék klubba és gyakran játszottunk is egymással. Sosem számított, hogy melyikünk nyert. Egyszer magammal vittem egy Vadak Ura játéktanításra egy másik iskolába. Ő leült egy másodikos kislány mellé és végtelen türelemmel elkezdte magyarázni neki a szabályokat. Azután hagyta a kislányt nyerni és büszkén mutatta nekem a tanítványát, aki legkisebb volt a játékosok között, mégis

FIGYELJ RÁM!

értette a játékot. Közben a tanítónő, aki figyelt minket, megjegyezte: „Én ezt a játékot nem értem!” Igaz, hogy meg sem próbált beállni közénk játszani. Én pedig büszke voltam a hatodikos „mesterre” és a másodikos „tanítványra”, akik értették. Utána a fiú még odajött hozzám és halkán megjegyezte: „Ákos bácsi, ez nagyon fárasztó volt!”

Mi az, ami a tanulásra motivál?

A mai világban megfigyeléseim szerint alapvetően négy dolog: a tudásvágy, a kíváncsiság, az elérendő célok és a meglevő élmények. A tudásvágy természetes belső igényünk. Oktatási rendszerünk azonban túlhangsúlyozza az elméleti tudást, – lévén az olcsóbban finanszírozható – mint a gyakorlatit. Elméleti szakemberből ezért „tömeggyártás van”, gyakorlati emberből pedig egyre kevesebb. A belső igényt tovább rombolja a kötelezőség túlhangsúlyozása. Az, ami kötelező, sosem olyan vonzó, mint az, ami lehetőség. Sok-sok olyan diákkal találkozunk, akinek sem céljai, sem tanulási élményei, sikerei nincsenek. Kénytelenek tehát abba a világba menekülni, ami ezt biztosítja a számukra. A kisebbeket még hajtja a kíváncsiság, amit viszont a mai rohanó rendszer csak terelni akar és nem kielégíteni. Nagyon kevés az olyan diák a felső tagozaton, aki még kíváncsi. A játék élménye, a hormonális hatások alig-alig jelennek meg. Csodálkozunk viszont azon, hogy a gyerekek a számítógépes

FIGYELJ RÁM!

játékok világába menekülnek, mikor nekünk nincs időnk velük foglalkozni. Korunk informatikailag fejlett világában a kérdésekre könnyű választ kapni. Kontroll nélkül. A legtöbb embert ez mégis kielégíti. Különösen, ha gyermek. Van egy hely, ahol azonnal válaszokat kap. Szüretlen, kéretlen, könyörtelen válaszokat. Ezek azután kontrollálatlanul formálják a személyiségét is. Olyan, a valóságtól elszakadt világok épülnek fel nemzedékünkben, melyek a valóságban nem állják meg a helyüket. A személyiségek összeomlanak, mikor az igazi élet kihívásaival kell szembenézniük.

FIGYELJ RÁM!

Majdnem, hogy azt mondhatjuk, hogy szerencsénk van, ha találkozunk egy-egy tehetséges, gyakorlatias diákkal. Pedig a többit is mi magunk neveltük ki sodródva a rendszer sürgető, könyörtelen áramlásában. Mintha a tananyagot mindenáron be kellene fejezni.

A tehetetlen sodródást csak tovább fokozza, hogy a megemelkedett óraszámok és adminisztrációs terhek között a pedagógusoknak egyre kevesebb idejük marad a gyerekekkel foglalkozni.

Változást ebben a reménytelen sodródásban csak lassan várhatunk. Tanítási rendszerünk alapjaiban inog és a tudomány legújabb

FIGYELJ RÁM!

bizonyítékai alatt talán lassan összeroskad. Ez azonban akár több évtizedes folyamat is lehet, hiszen még ma is hasonló tanmeneteket használunk, mint harminc, vagy ötven évvel ezelőtt. Az azonban, hogy ki-ki a saját óráján mit tesz, az az ő szabad döntése a keretek között. Ezek a piciny cseppek fognak azután továbbgyűrűzni és pillangó-hatásként megváltoztatni a jövőt.

Képek: 1. Az Ókori Klub tagjai, a terepasztal és a makettek (2004 február)

2. Az Országos Vadak Ura Bajnokság győztesei (2015 május)

3. Vadak Ura Klub – folynak a kártyacsaták (2015 május)

FIGYELJ RÁM!

MŰHELY

Nyisztorné Mihola Zsuzsanna, Török Lászlóné: Antiochiás órák általános iskolában

Nyisztorné Mihola Zsuzsanna hittanár–nevelőtanár, etikatanár és tanító, valamint Török Lászlóné, tanító a szekszárdi Szent József Iskolaközpont pedagógusai, hét éve dolgoznak együtt párban. Négy éve gondoltak egyet, és elindítottak egy kísérletet, amit tekinthetünk jó gyakorlatnak, módszertani eszköznek egyaránt, mellyel a hittanórákat mélyebbé, gyermek-közelibbé teszik.

A módszerről, annak kialakításáról, háttéréről, tapasztalatairól

Bertáné Hargitai Margaréta beszélget velük.

Mit takar az elnevezés: Antiochiás óra? Miből ered? Mi adta az ötletet, hogy felhasználjátok az iskolai hitoktatásban?

Erzsike: Férjemmel nyolc éve kaptunk meghívást a Házasság Hétvége közösségébe. Ez az élmény nemcsak a házasságunkban nyitott új távlatokat, de szemléletváltozást is hozott az életemben. Néhány év múlva barátaink megvívta az Antiochia ifjúsági csoportba, ahol háttérszülők lettünk.

FIGYELJ RÁM!

Nagy felfedezés volt a számomra, hogy olyan kincseket találhatok az egyházban, mint amilyenek ezek a közösségek. Egyre erősödött bennem a vágy, hogy minél több fiatal megtapasztalhassa azt az őszinte, szeretetteljes légkört, ami az Antiochiát jellemzi. Mivel ez a közösség 16 és 24 év közötti fiataloknak szól, sokat töprengtem azon, milyen módon „kínálhatnánk meg” valami hasonló élménnyel a tőlünk elballagó nyolcadikosokat. Mivel akkor már működött ilyen csoport Szekszárdon is, fontosnak tartottam, hogy a Katolikus Iskolásokból neveljük ki az utánpótlást.

Zsuzsi: Nekem több tényező adódott össze az indulásnál. Egyrészt volt egy nyolcadikos osztályom, akiket hittanból tanítottam. Másrészt ekkor még a Sapientia Szerzetesi Hittudományi Főiskolára jártam, és igyekeztem a tanítványaimnak gyorsan mindent átadni abból a sok jóból, amit ott tanultam. Azt is engedélyezték, hogy a főiskolához kötődő tanítási gyakorlatomat a saját osztályomban végezzem. Mivel búcsúztam is az osztálytól, szerettem volna nekik hasznos útravalót adni. Azt akartam megmutatni nekik, hogy „a hit élet és nem pusztán elmélet”, ezért bátran mondjanak igent, ha esetleg közösségi, plébániai meghívást kapnak. Azon gondolkodtam, hogy 8.osztály második félévében még mi az, amire figyelnek, mi érdekli őket. Arra a megállapításra jutottam, hogy saját maguk. Eközben Erzsikétől folyamatosan hallottam az Antiochia

FIGYELJ RÁM!

közösségről. Jobban mondván nem „csak” beszélt róla, hanem egyenesen áradozott, és sajnálta, hogy sok gyerek még csak nem is hall erről. A tőle hallott információkban pedig felismertem azokat az elveket, amelyeket a főiskolai képzésben tanultam leginkább az etika tanárképzésen. (Ilyenek például: EQ és annak fejlesztése, kérdező közösség, „én-közlés”, értő figyelem, meghallgatás)...Így hát egyszer csak azt mondtam Erzsikének: próbáljuk meg átültetni hittanórára mindazt, amit lehet, az általa megismert módszerekből.

El is kezdtük azonnal ezzel az osztállyal, s folyamatosan alakítottuk az órák menetét. Minden óra után konzultáltunk, elemeztünk, formáltuk a dolgot.

Hogyan lett egy kísérletből jó gyakorlat?

Zsuzsi: Mivel ebben az osztályban én tanítottam a hittant, a tanítványaim már előzetesen szereztek tapasztalatot azokról a segédeszközökről, szabályokról, amelyek szükségesek ezekhez az órákhoz. Például megismerkedtek az érzéslistával és megtanulták használni. Ezeken túlmenően Erzsikével fontosnak tartottuk egy betartható szabályrendszer kidolgozását. Ennek szükségessége a következő tanévben jelentkezett, mivel őket előtte még nem tanítottuk. Kitaláltuk, hogy tartunk egy felkészítő órát, ahol lefektetjük a szabályokat. Az etika tantárgy-pedagógián tanult, Robert Fischer-féle kérdező közösség esetén ugyan mindezt a

FIGYELJ RÁM!

gyerekekkel együtt alakítjuk ki a hatékonyabb elfogadás érdekében, de ebben az esetben az időhiány miatt, valamint hogy mindenképp megjelenjenek azok a szabályok, melyek elengedhetetlenek ilyen beszélgetésekhez, máshogy döntöttünk. A szabályok elfogadása így sem okozott gondot, köszönhetően a gyerekek együttműködő hozzáállásának. Mivel ezeket a szabályokat egy jól kipróbált gyakorlatból hozzuk, bízunk benne, hogy nálunk is jól fognak működni. Azért, hogy a szabályokat könnyen használhassuk, és ne felejtjük el hozzájuk tartani magunkat, órák elején címszavakban felkerülnek a táblára. Ilyenek: *tématartás, titok, én-közlés, nincs passz* (kiscsoportos kérdések megválaszolásakor; minimum néhány érzés választása a listáról), *értő meghallgatás*.

Erzsike: Ezeket az órákat nem mi tarjuk, hanem egy fiú és egy lány az osztályból. Ők készülnek fel előzetesen nevelői segítséggel szabadidejükben. Az óráknak általunk felépített tanító részei vannak, és ezeken kívül a gyerekek személyes példákat írnak az adott témában az érzéslista felhasználásával. Végül az osztály kiscsoportokra osztva a szabályoknak megfelelően megbeszéli a kapott kérdéseket. Mindent leírunk, az órákon már nem kell, sőt nem is szabad rögtönözni. Miután összeállt az anyag, tartunk egy olvasópróbát is. Többször volt példa arra is, hogy ezek a felkészített tanulók vezették saját kiscsoportjukat.

FIGYELJ RÁM!

Lehetőség szerint az órák után rövid megbeszélést tartunk a tapasztalatok rögzítése, a jobbítás érdekében a felkészített tanulóinkat, valamint a csoportvezetőket bevonva.

Azok számára, akik ismerik az Antióchia-közösség működését, nyilvánvaló, hogy erre az életkorra, és tanórai időkeretre alkalmazni annak módszereit úgy lehetett, hogy pusztán csak merítettünk eszköztárából. Ilyen elem például a kiscsoportos megbeszélés.

Hogyan képzeljük el egy ilyen kiscsoportos megosztást?

Erzsike: Ez az óra második része. A gyerekek kiscsoportokban adott kérdések alapján dolgozzák fel a témát. Az a nehéz ebben, hogy konkrét kérdésekre személyes választ kell adniuk. Olyan mélyen osztja meg mindenki az érzéseit, amennyire szeretné. Nem lehet megkerülni a válaszadást, hiszen így fair a többiekkel szemben. A megosztás nehézségét oldhatja, hogy megállapodtunk és tartjuk magunkat a „titok” szabályhoz. Ez azt jelenti, hogy az órán elhangzott érzések és gondolatok ajándékok azok számára, akik jelen vannak. Másra nem tartoznak, nem beszéljük ki őket (nem meséljük el a hiányzóknak sem). A nehézségek kiküszöbölésére nagyon jó segítségünk az érzéslista is.

Megtanuljuk az előkészítő órán, hogy mik az érzések: spontán belső reakciók egy személlyel, hellyel, helyzettel kapcsolatban. Fontos jelzések arról, hogy alapigényeink beteljesültek-e, vagy sem.

FIGYELJ RÁM!

Erkölcseileg semlegesek, se nem jók, se nem rosszak, nem vagyunk értük felelősek. Tudatosításuk, felismerésük és megnevezésük az ilyen típusú órák legfontosabb feladata. Mi felnőttek sem vagyunk ebben gyakorlottak, pedig kapcsolatainkban, kommunikációnkban döntő jelentősége van az érzelmi intelligenciának. Újabban ennek jelentőségét egyre inkább felismerik.

Kapnak a gyerekek egy listát, amin csoportokba osztva találnak pozitív és negatív érzéseket. Arra törekszünk, hogy amikor megfogalmazzzák válaszaikat, azokban minél több érzés hangozzék el.

Zsuzsi: A megfogalmazásokban az is a szabály része, hogy csak saját magukról beszélhetünk. Erre alkalmazzuk, azt a leegyszerűsített kifejezést, hogy „én-közlés”. Ezt nagyon nehéz betartani, sok gyakorlat szükséges hozzá. A csoportvezetőknek ennek a koordinálása komoly feladatot jelent. Ezekben a megosztásokban sorban egymás után szólalunk meg. Mindenkinek csendben, lehetőleg értő figyelemmel kell meghallgatnia az éppen beszélő társát. Az elhangzottakat nem kommentáljuk, nem ítélezünk, nem osztunk jó tanácsokat. Senki sem!

Milyen témákat érdemes feldolgozni?

Zsuzsi: Elsősorban azt tartottuk szem előtt, hogy ezek hittanórák. Így a tananyagból és az egyházi évből is vettünk témákat. De minden évben a családdal indítunk. Ez bizonyult a legkönnyebb témának a

FIGYELJ RÁM!

kezdeti lépésekhez. Nem hagyjuk el egyik évben sem nagybőjti bevezetőnket, ami nagy segítségére van mindannyiunknak a húsvétra való készülésünkben. Ilyen még a hivatás, illetve a pályaválasztás köré felépülő óra, hiszen nyolcadikosokról lévén szó, ez igen aktuális téma a számukra.

Van a tarsolyunkban 10 kidolgozott ilyen óra. Gondolván arra, hogy ha erre lehetőség és igény van, egy tanévben havonta egy órát meg tudjunk tartani. Ebből válogatunk minden osztálynál, esetleg újakat írunk, illetve a tapasztalatok, menetközben adódó ötletek alapján átforgatjuk a meglévőket. Mindig figyelembe vesszük a gyerekek igényeit és az osztályfőnökkel is együttműködünk.

Rajztatok, mint állandó óravezetőkön kívül más felnőttek is jelen szoktak lenni.

Erzsike: Igen, minden esetben igyekszünk bevonni az osztályfőnököt. Fontosnak tartjuk, hogy ezeken az órákon keresztül is közelebb kerüljön az osztályához, többet tudjon meg róluk. Mivel néhány éve az atyák tartják a nyolcadikos hittan órákat, őket is meghívjuk az órákra. Az a tapasztalatunk, hogy ők is szívesen tanulnak új módszereket, és aktívan kapcsolódnak be a munkánkba.

Milyen szabályok vonatkoznak a bent lévő felnőttekre?

Erzsike: Minden szabály egyformán vonatkozik minden jelenlévőre. A kiscsoportokat általában mi felnőttek vezettjük. Éppúgy

FIGYELJ RÁM!

válaszolunk a kérdésekre, ahogyan azt a gyerekektől elvárjuk, és értő figyelemmel meghallgatjuk őket, akárcsak a fiatalok egymást. Itt nem mint pedagógusok vagyunk jelen. Az előzetes háttérmunkálatokat már elvégeztük, az óra felelősei, és a többiek is tudják a dolgukat, mi pedig élvezzük az óra sodrását. Megajándékozottnak és szerencsésnek érezzük magunkat a csoportokban.

Talán különösen hangzik, de a mi számunkra legalább akkora élmény és feltöltődés lehet egy ilyen alkalom, mint a gyerekeknek.

Hogyan osztjátok el a feladatokat?

Zsuzsi: Kezdetben a témák kiválasztását én végeztem a hittan anyag ismeretében. De ez egy folyamatos állandó munka és eközben sorra jönnek az ötletek. Most például újként a megbocsátás témához találtam nagyon jól felhasználható anyagot. Olyan kidolgozott óraink is vannak, ahol magam is mondok személyes példát. Minden órán részt veszek csoportvezetőként is.

Erzsike végzi a bevezetőkre való felkészítést. Mivel Házas Hétvégés, valamint Antióchiás háttér szülőként is nagy gyakorlata van ebben.

Erzsike: A felkészítés azzal kezdődik, hogy kérünk jelentkezőket a következő órára. Megbeszélünk egy időpontot, és ott találkoznak a témával. Személyes példákat kérek tőlük, gondolkozási idő nemigen van, azonnal papírra vetik, ami eszükbe jut. Nagyon ügyesek ebben,

FIGYELJ RÁM!

kis segítséggel, irányítással egy leüléssel megírjuk a példákat. Minden, amit leírnak, jó, mivel őszintén magukról szól.

Mindenki érzi, hogy nagyon erős bizalomra épül ez az óra, akkor működhet csak jól.

Zsuzsi: Igen, sok szép élményünk van, meglepetések is érnek bennünket. Van, hogy olyan fiatal, akiről nem is gondolnánk, nagyon mélyen és őszintén meg tud nyílni társai előtt. Például egy váratlan helyzet adódott egyszer velem a Garay Gimnáziumban. Tanítási gyakorlaton voltam, és csináltam ott is egy ilyen órát. Mivel kevésbé ismertem a tanulókat, elég merész dolog volt tőlem, de bevállaltam. A kiscsoportos beszélgetés során, alighogy feltettem az első kérdést, az egyik gyerek mellettem elkezdett sírni és ki is kellett menjen az óráról. Ekkor úgy döntöttem utána megyek. Otthagytam a csoportomat, akik ezek után gyönyörűen maguktól folytatták a beszélgetést, pedig nem is voltak benne gyakorlottak. Itt kiderült számomra, hogy ezeket a felsőbb éves fiatalokat még inkább megérinti az óra sajátos légköre. Szóval a tanuló után mentem, és sikerült kinn megbeszelnünk a dolgot. Megnyugodva tértünk vissza a többiekhez. Egy régi, gyerekkori élménye szakadt fel a kérdés nyomán. Tehát könnyen ráéreznek az antiochiás óra lényegére, és szükségük is van ilyen alkalmakra. Másik esetben szintén a gimnáziumban megtartott óra után interneten kaptam köszönő

FIGYELJ RÁM!

szavakat, még olyan is volt, hogy a bevezetőt mondó társa iránt érzett háláját fejezte ki valaki.

Kérlek, mutassatok be egy ilyen órát!

A titoktartáshoz tartva magunkat nem tudunk komplett óraleírást adni, mivel a példák személyesek. Ezért, ami elhangzik egyszeri és megismételhetetlen, kizárólag azok részesülhetnek benne, akik jelen vannak az órán. Most mégis megpróbáljuk valamiképpen bemutatni annak a vázát, ahogy felépül, hogy mások is ötletet, kedvet kaphassanak általa. A publikálható (tanító) részeket *dőlt betűvel idézzük*.

Minden évben feldolgozzuk a hivatás című témát. Ez a tananyag a Pusztai László féle nyolcadikos hittankönyvben is megtalálható. Azzal megegyezően tárgyaljuk a hivatás fogalmát. Tehát négy hivatásról beszélünk: házasság, egyedül álló világi élet, szerzetesi élet, papság. Ez az óra azért is különleges, mert ehhez a bevezetőhöz mindig meghívunk egy papot is.

FIGYELJ RÁM!

Az óra felépítése:

Énekkal kezdünk.

I. MI A HIVATÁS

Fiú tanuló:

„Ez a bevezető a hivatásról szól. Először is fel szeretném hívni a figyelmeteket két általános hibára, amelyeket gyakran elkövetünk, amikor a „hivatás” szót használjuk.

Először is, mi, katolikusok a "hivatás" szót többnyire akkor használjuk, ha papok, szerzetesek hivatásáról beszélünk. De amint látni fogjuk, a hivatás sokkal több ennél.

Lány tanuló:

A másik hiba, amikor összekeverjük a hivatás szót a karrierrel, pl. tanár, ápoló, könyvelő, stb. Ez szintén pontatlan használata a hivatás szónak. A hivatás és a karrier közötti jelentős különbség az, hogy a hivatás hívást jelent. A szóban benne van ez a jelentés: Isten hív mindenkit valamelyik hivatásra.

Tehát amikor hivatást választunk magunknak, akkor tudjuk, hogy Isten a főnökünk, és Ő van életünk frontvonalán. Ez nem azt jelenti, hogy egy hivatás megélésének semmi köze sincs a körülöttünk lévő világhoz, de ellentétben a karrierrel, a hivatás Krisztus központú, és Istenről tanúskodik, aki hívja az embereket.”

FIGYELJ RÁM!

A fogalomtisztázás után a négy hivatásnak megfelelően négy részből áll a bevezető. Az egyes részek között egy előre kiosztott lapra mindenki saját magának leírhatja, és így könnyebben feldolgozhatja, amit számára az a hivatás jelent. Ez az óra második részében, a kiscsoportos kérdésekkor felhasználható. Erre 1 percnyi időt kapnak.

II. A NÉGY HIVATÁS

II./1. HÁZASSÁG

Fiú tanuló:

*A házasság az az életforma, amelyet Isten a legtöbb embernek szán. A természetes folytatása annak, amikor egy férfi és egy nő szerelmes lesz egymásba és egymáséi akarnak lenni egész életükben. Egymás iránti szerelmük Isten szándéka szerint **életadó**, és ennek a legnyilvánvalóbb jelei a gyerekek. Ez Isten terve szerint van.*

Lány tanuló:

A házasság a hét szentség egyike. Minden szentségnek van egy jele; a házasság szentségének a jele a férj és a feleség szeretete.

A tanító részeket követik a személyes példák. (Itt a következő kérdések alapján készültünk fel: Gondolj egy házaspárra, akik szerinted szépen, példa értékűen élik a házasságukat! Milyen érzés, ha rájuk gondolsz? Neked mit jelent ez a hivatás?)

FIGYELJ RÁM!

A meghívott pap, valamelyikünk, esetenként az osztályfőnök ugyanezen kérdések alapján megírt példájával vesz részt a bevezetőben.

A személyes példák után hagyunk 1 percet a fent említett írásra:

A kiosztott lapon néhány rövid gondolattal a házasság élethivatásáról írjátok le a gondolataitokat, érzéseiteket! Mit gondolsz erről a hivatásról? El tudod-e képzelni a magad számára? Miért? Milyen a jól megélt házasság?

II./2. HIVATÁS AZ EGYEDÜL MEGÉLT ÉLETRE

Fiú tanuló:

A második legáltalánosabb hivatás az egyedülálló világi élet. Nagyon gyakran nem gondolunk arra, hogy Isten hív erre az életre, és - helytelen módon -, sajnáljuk azokat a férfiakat és nőket, akikről úgy gondoljuk, hogy lemaradtak a házasságról, és partvonalon kívül kerültek. Pedig egyházi közösségeinknek sok olyan erős és csodálatos tagja van, akik elkötelezett egyedülállók.

Lány tanuló:

Személyes ajándékaikat a mi javunkra használják föl, méghozzá olyan nagylelkűen, amire talán nem is lenne módjuk, ha házasságban élnének, és szülők lennének.

FIGYELJ RÁM!

Ők a nagynénik, a nagybácsik, a rendkívüli unokatestvérek vagy néha a testvérek.

Ide vonatkozó személyes példák után az egy percben végiggondolandó kérdések:

Gondolkodj az egyedülálló hivatásról! Van-e ilyen környezetben?

Mit tud ő adni a családnak, a baráti vagy plébániai közösségnek?

Próbáld meg elképzelni, milyen lehet ebben a hivatásban élni.

II./3. SZERZETESI ÉLET

Lány tanuló:

Egyházunk harmadik hivatása a szerzetesi élet - a hivatás, amelyet a szerzetes barátok, nővérek és a szerzetes papok élnek meg (a papi hivatásról később beszélünk)

Van, akiket Isten arra hívott, hogy egy közösség tagjaival osszák meg életüket. Közös tulajdonuk van, nem azon szorgoskodnak, hogy saját megélhetésüket biztosítsák és saját jólétük érdekében birtokoljanak dolgokat. Életmódjuk egyszerű, nem befolyásolja a modern társadalom nyomása, hogy javakat halmozzanak föl maguknak.

Fiú tanuló:

Mivel összezártan élnek, a szerzeteseknek nagylelkű szeretetet kell tanulniuk. A nővérek, barátok, vagy papok bármelyik csoportjában sok a személyes különbség, akárcsak egy családban. Ezért tehát a szerzeteseknek is számos áldozatot kell hozni a harmónia, a közelség

FIGYELJ RÁM!

megóvása érdekében. Ezen keresztül a szerzetesi közösség megmutatja nekünk, hogyan kell a keresztények nagy családjának együtt élni igazi krisztusi szeretetben.

A példák után a kérdések az íráshoz a következők:

Gondolkodj a szerzetességről! Van-e ilyen ismerősöd? Mit adnak ők nekünk, a világnak? Milyen lehet így élni? (Böjte Csaba testvér, Teréz anya...) Milyen emberek ők?

II./4. PAPSÁG

PAP:

A negyedik hivatás az egyházunkban a papság. Néha hivatalosabb nevén is nevezzük: "szentségi rend". Akárcsak a házasság, ez is az egyház hét szentségének egyike, és a szeretetről szól.

A papság azt jelenti, hogy mi nagyon sokféle módon rendelkezésre állunk, szeretjük és szolgáljuk egyház-családunkat. Ezért élünk nőtlenségben, hogy szeretetünket sokaknak szétoszthassuk. A pap hivatása magában foglalja Isten Szavának tanítását, az egyház szentségeinek megünneplését. A pap bizonyos tekintetben Isten apaságát teszi jelenvalóvá azáltal, hogy egységre szólítja fel a családot és érthetővé teszi számunkra a Krisztus Testéhez való tartozást.

A személyes példa ezúttal a pap saját Istentől kapott hívásáról, valamint e hivatás személyes megéléséről szól.

FIGYELJ RÁM!

A többi példa után az 1 perces átgondoláshoz a következő kérdéseket tesszük fel:

Mit ad nekem-nekünk a pap? Gondolj egy olyan papra, aki szimpatikus neked, közel áll hozzád, esetleg a példaképed valamiben. Miben? Milyen lehet szerinted ezt a hivatást megélni?

Most következik az óra második nagyobb egysége. Amikor 6-8 fős csoportokra osztjuk a gyerekeket, és folytatjuk a kiscsoportos megosztással adott kérdések alapján.

III. KISCSOPORTOS MEGOSZTÁS

Milyen gondolataim és érzéseim vannak, amikor arra gondolok, hogy Isten, a mi Atyánk engem is egy bizonyos hivatásra hív?

Milyen félelmeim vannak, ha vannak egyáltalán, ha beszélek arról a hivatásról, amire talán Isten hív engem?

A felsorolt hivatásokról gondolkodtunk, és le is írtuk. Mi az, amit ebből megosztanék a csoporttal?

Befejezés imával.

Ennek az órának a célja az, hogy a fiatalok tudatosan és komolyan gondolják végig és írják is le maguknak az adott hivatáshoz való személyes viszonyukat. Persze a kiscsoportokban mindig előjönnek tisztázásra váró kérdések (itt pl: együttélés vagy házasság?). Ezek inspirálnak minket újabb fontos témák kidolgozására.

FIGYELJ RÁM!

Minden ötletnél érdemes megvizsgálni, hogy hova fut ki, milyen hozadékaik vannak a gyerekek és a pedagógusok számára.

Erzsike: Hogy mi marad meg mindebből a gyerekekben, azt nagyon nehéz megítélni. Azt gondolom, nem annyira konkrétumok, inkább egyfajta szemléletmód. Felfedezhetik a kommunikáció egy újfajta módját, amely közelebb viszi őket egymáshoz, ill. segítséget kaphatnak a problémáik, nehéz élethelyzeteik kezeléséhez.

Van olyan tanítványunk, aki mára a Nagy Lajos Gimnázium diákja, lelkes Antiochiás. Ő így emlékszik vissza a kezdetekre: „*Nagyon jó volt azt hallani, hogy egy problémás osztálytársaim mennyire megtud nyílni a többi osztálytársának. Nekem ez hatalmas élmény volt.*”

Természetesen azt szeretnénk, ha minél többen rátalálnának erre a csodálatos ifjúsági lelkeségi csoportra, ahol kinyílnak, hitük kiteljesedhet. A legtöbb tanítványunk sajnos nem jut el ideig. Azt tudjuk nekik megmutatni, hogy lehet másképp is „megosztani” dolgokat, mint ahogy ezt ők nap mint nap teszik a közösségi oldalakon. Meg kell éreznük, hogy a kettő között micsoda minőségi különbség van.

Köszönöm a beszélgetést, és kívánom, minél többen gazdagodjanak általatok és az Antiochiás órák által!

FIGYELJ RÁM!

NINCSEN ROSSZ GYEREK!

rovatvezető:

Schubertné Pálinkás Zsuzsanna

„Ha valakit olyannak látsz, amilyen éppen most, ezzel visszatartod őt a fejlődésben. De ha olyannak látod, amilyené lehetne, ezzel előre segíted őt életútján.” /Goethe/

Vannak még rossz gyerekek...

Ez Halász Judit egyik közismert slágere. És valóban, vannak még, vagyis inkább azt mondhatnánk, hogy lesznek még, egyre többen. Sajnos.

*„És az is lehet, hogy azért rosszak, mer' a felnőttektől tanulják,
Hát ne várjátok, hogy jók legyenek, míg a felnőttektől azt látják,
Hogy önzők, irigyek, verekedősek és kevés bennük a szeretet.”*

Ebben a versszakban nagyon sok igazság fogalmazódik meg. De először is induljunk ki abból, amit a Szentírás elején olvasunk:

FIGYELJ RÁM!

„Teremtsünk embert képmásunkra, magunkhoz hasonlóvá. (Ter1,26)... Isten megteremtette az embert, saját képmására, az Isten képmására teremtette őt,(Ter1,27) ... Isten látta, hogy nagyon jó mindaz, amit alkotott.” (Ter1,31)

Vagyis Isten mindenkit jónak teremtett! Mégis azt tapasztaljuk a mindennapokban, hogy sok rossz, vagyis inkább rosszul viselkedő ember, gyermek él a környezetünkben. Mi, pedagógusok naponta találkozunk a problémával, hiszen ezek a gyerekek legkésőbb három éves korukban bekerülnek az intézményes nevelés rendszerébe, és mivel napjuk nagy részét az óvodában, iskolában töltik, nekünk kell megpróbálni a jó irányba terelni őket.

A pedagógiai szakszolgálatokhoz rengeteg vizsgálati kérelem érkezik, és a pedagógiai jellemzések hosszasan sorolják a vizsgálatkérés indokait: nem figyel a foglalkozásokon, mások figyelmét is elvonja, bohóckodik, szünetekben agresszív, vagy éppen teljesen visszahúzódó, egyik pillanatban nevet, a másikban szomorú, és magába forduló, stb.

Tudnunk kell, hogy a gyerek minden esetben tünethordozó. Ez azt jelenti, hogy a szülőket, vagy vele együtt élő családtagokat érintő társadalmi problémák otthon leképeződnek. A gyerek ezekkel naponta találkozik, és leginkább viselkedésével reagálja le az őt ért negatív hatásokat. Nézzünk egy példát: adott egy édesapa, akinek

FIGYELJ RÁM!

problémái vannak az alkohollal, emiatt többnyire munkanélküli. A családban való megbecsülése csorbát szenved, elveszti felesége, gyerekei tiszteletét. Az anya, hogy ezt kompenzálja, mindent megenged gyerekeinek (viselkedés, bulik, költekezés). A gyerekek számára ez lesz a norma, és flegma stílusuk, hanyagságuk az iskolában mint nevelési, magatartási, tanulási nehézség jelentkezik.

Egy másik példa: átlagos szülők, mindketten dolgoznak, az egyetlen gyermekük óvodás, aki hónapok elteltével sem tud beilleszkedni. Egész nap ordít, hisztizik, a szobatisztaságot nem lehet elérni nála. A szülő szerint a nevelők nem fogadják el, a gyerekek bántják. A háttérben pedig, amiről nem szívesen beszélünk, egyszerűen a szeretet közvetítésének hiánya áll. A kisgyermeket keveset ölelik meg, este nem fekszenek mellé, esetleg spórolnak a szeretetteljes kifejezésekkel is a szülők.

Mindkét esetben emocionálisan, pszichésen sérült gyermek az, aki a problémáit elviszi magával az iskolába, óvodába. A pedagógus szinte naponta dühöng tehetetlenségében. Már kerüli a gyereket, ha lehet, rossznak titulálja, bünteti (beírás, megszégyenítés, sarokba állítás stb.). Valójában ezek az eszközök mind haszontalanok. Hogy miért? Mert ez pont olyan, mint az allergia kezelése. Csodás készítmények vannak a tünetek enyhítésére, de az

FIGYELJ RÁM!

okot, vagyis az immunrendszer felborult működését nem képesek megszüntetni, helyreállítani.

Sajnos ezekben az esetekben sem fog megoldást hozni, ha pszichiáterig jut el a gyerek. A gyógyszerek a pszichés funkciókat csak tompítják, a megismerési, ismeretszerzési folyamatok nehezítettek lesznek. A szülők, és a család, ahova azonban naponta haza kell mennie mit sem változik.

Akkor mit tehetünk? Törekedjünk a mélybe nézésre, vagyis a gyereket ne azonosítsuk a problémáival. Próbáljuk meg megismerni, megérteni. Ebben van fontos szerepe az iskolapszichológusnak, akit manapság nélkülözni kénytelenek az intézmények. Az ő kezében vannak olyan diagnosztikai eszközök, amelyekkel a nehezen megnyíló gyermekek problémáinak gyökerei is feltárhatók. Ma már vannak családterapeuták is, akik az otthoni lelki rendteremtést segítik. Nekünk pedig az a dolgunk, hogy elfogadást közvetítsünk feléjük. Fejezzük ki segítő szándékunkat. Sokaknak segít, ha egy elfogadó pedagógushoz kötődhetnek, és valamiféle érzelmi biztonságra találnak.

Dr. Ross Campbell amerikai keresztény pszichiáter az *Életre szóló ajándék* c. könyvében arra tanít, hogy milyen eszközök vannak a kezünkben a szeretet helyes kifejezésére: szemkapcsolat, testi közelség, kitüntetett figyelem. Ezekkel nem csak szülőként, de

FIGYELJ RÁM!

pedagógusként is élhetünk, és élnünk is kell, mert egy lelki beteg társadalomban a szeretet közvetítése bír az egyetlen valóban gyógyító erővel.

FIGYELJ RÁM!

MIT TEHETÜNK A TEHETSÉGGEL?

Írások a tehetségnevelés témaköréből

rovatvezető: Tövisháti Lila

„Az emberi értékek megőrzése szempontjából

az egyik legfontosabb teendő a tehetség fejlesztése.”

Csíkszentmihályi Mihály

A tehetség fogalma, összetevői, tehetségmodellek.

Mi is valójában a tehetség?

A bemutatkozó számban útjára indított rovat célkitűzése, hogy a tehetségnevelés témakörét járja körül. Az első cikket gondolatébresztőnek szántam, megpróbáltam felhívni pedagógustársaim figyelmét a tehetség témakörének fontosságára.

A jelen lapszámba szánt tanulmányban a szakirodalomban fellelhető tehetségmodellek egy részét szeretném bemutatni, melyek segítségével képet kaphatunk a tehetség mibenlétéről, megvizsgálhatjuk annak összetettségét, soktényezős voltát. Meggyőződésem, hogy pontos, szakszerű ismeretekkel kell rendelkezünk annak érdekében, hogy a ránk bízott fiatalok közül

FIGYELJ RÁM!

felismerhessük, vagy legalább megsejthessük, kiben mi rejlik valójában, hiszen csak így tudunk a kiválóaknak hasznára lenni. Minthogy – ahogy azt már idéztem az előző dolgozatban Rober Half-tól – ... *a tehetség felismerésének képessége sokkal ritkább, mint a tehetség*” maga, igen fontosnak tartom, hogy a pedagógusok képezzék magukat ezen a téren.

Mindenképp érdemes felidézni ezen a helyen a ma általánosan elfogadott tehetségmodellek bemutatása előtt, hogy a tehetség meghatározása nem független a tehetségeseket körülvevő társadalom elvárásaitól. „*Minden társadalom maga dönti el, hogy mit tekint tehetségnek, ezért a fogalom tartalma az idő és a hely függvényében változhat*” - fogalmazza meg Sternberg.¹

A tehetség leírására alkalmazott modellek közül az úgynevezett egytényezősöket azért nem kívánom itt hosszabban elemezni, mert meggyőződésem, hogy ezek túlzottan leegyszerűsítőek, s nem képesek megragadni a tehetséget a maga összetettségében. Azt a megközelítést például, mely szerint az iskolai teljesítmény a tehetségesség mutatója, könnyű megcáfolni. Számtalan, felnőtt életében kiemelkedő, az átlagot messze felülmúló teljesítményt elért tudós, művész életrajzát tanulmányozva találkozunk azzal, hogy

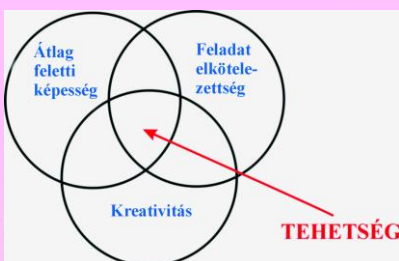
¹ Balogh – Herskovits – Tóth (szerk.): *A tehetségfejlesztés pszichológiája*. Debrecen: Kossuth Egyetemi Kiadó, 2000, pp. 29–49.

FIGYELJ RÁM!

ezeket a kiemelkedő személyiségeket mennyire félreismerték kortársaik, különösképpen oktatóik, mennyire nehéz volt őket elviselni, mennyire alkalmatlanok voltak arra, hogy illeszkedjenek a társadalom által elfogadott normákhoz. Túlzottan leegyszerűsítő volna azonban az is, ha pusztán az intelligenciával, esetleg a kreativitással azonosítanánk a tehetséget. Ezek, mint látni fogjuk, a többtényezős modellek döntő többségében megjelennek, de „csak” mint egy tényező a többi között. A tehetség ugyanis éppen abban nyilvánul meg, hogy bizonyos vonások, adottságok szerencsésen együtt vannak a személyiségen belül, s ráadásul megfelelő külső tényezők megléte szükséges ahhoz, hogy működni tudjanak. Azonban ezek mindegyike egymást feltételezi. Jelentőségük nem önmagukban van, hanem éppen szerencsés találkozásukban. A modellekben feltüntetett elemek *„elválaszthatatlanul egymásba érnek és keverednek”, az összetevőket egy „sok kis részből álló gomolygó gömbként lehet a legjobban elképzelni”.²*

² Gyarmathy Éva: A nem szunnyadó erő. A tehetség fogalmának átgondolása. In Neveléstudomány 2014/2 p. 72.

FIGYELJ RÁM!

1. ábra Renzulli modell

A többtényezős modellek³ sorát megnyitó Renzulli-féle modell három tényező együttállásának fontosságát hangsúlyozza. Az átlag feletti képességek és a kreativitás mellé a modell beemeli a motiváció, a feladat iránti elkötelezettség jelentőségét, de külső

tényezők még nem kapnak jelentőséget benne.

Sternberg ötszögű implicit tehetségelméletének⁴ értelmében már kiegészül a sor egy részben külső faktorral, hiszen a kiválóság, ritkaság, produktivitás, demonstráció és érték kritériumainak megfelelő személy esetében jelentőséget kap a külső környezet visszajelzése: az érték faktorán ugyanis azt érti, hogy a tehetséges egyén rendkívüli teljesítményét külső környezete elismeri, értéknek tartja.

A modell a tehetséget kifejezetten az intellektuális képességekre vonatkoztatja. Fontos, hogy a tehetség produktumát a tehetséges személy környezete elismerje, értékesnek tartsa, valamint az, hogy az kiemelkedően egyedi legyen. Egy újabban megalkotott modelljében Sternberg a bölcsességet (wisdom), intelligenciát (intelligence) és a kreativitást (creativity) a tehetség potenciális tulajdonságaiként

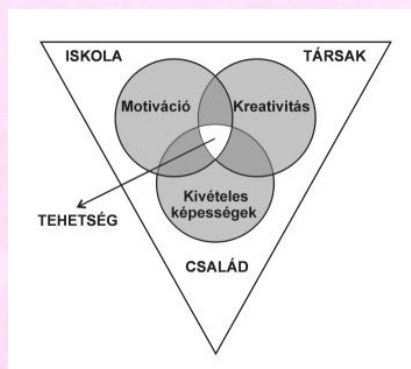
³ Balogh László. *Komplex tehetségfejlesztő programok*. Budapest: Flaccus Kiadó 2012. pp. 29-43. alapján

⁴ Gyarmathy Éva: Tehetség és tehetséggondozás a 21. századi Magyarországon. In: *Neveléstudomány* 2013/2. pp. 90-106.

FIGYELJ RÁM!

említi. Ezek mindegyikének „szintézisben (synthesized) kell lenni egymással, hogy hatékonyan érvényesüljenek”⁵. A modell elnevezése, WICS, e négy fogalom angol megnevezésének kezdőbetűiből megalkotott betűszó. Kiemelendő, hogy milyen nagy hangsúlyt helyez a modell megalkotója a közösség érdekeire, illetve a morális tényezőre. Lehet az ember – vallja Sternberg – intelligens és kreatív, ha hiányzik belőle a bölcsesség. Ez utóbbit ő az intelligencia és a kreativitás alkalmazásaként határozza meg, ahogy azt „az értékek közvetítik egy közös jó elérése érdekében az intraperszonális, interperszonális és extraperszonális érdekek harmóniáján keresztül”⁶. A kreativitást és az intelligenciát bölcsesség híján tehát rossz, pusztító célokra is alkalmazhatja az ember. A bölcsesség birtokában azonban „közös jóra törekszik”⁷. A tehetség, ahogy azt már korábban is elemeztük, nem magánügy, a közösség számára is hasznos, s mint ilyen társadalmi képződmény.

Mönks modelljében a Renzullinál is felsorolt három belső faktort három külső egé-

2. ábra Mönks modell

⁵ Reisz Mária: Tanulásban akadályozott 7-8. osztályos tanulók érzelmi képesség struktúrájának vizsgálata normál képességű tanulókéval való összehasonlítása alapján

⁶ Balogh (2012) p. 38.

⁷ Uo.

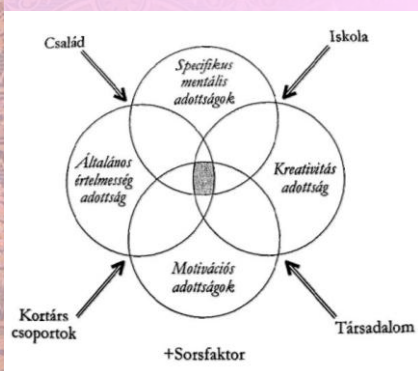
FIGYELJ RÁM!

szíti ki, vagyis itt már egyértelmű jelentőséget kap a belső adottságok kibontakozásához elengedhetetlenül szükséges támogató, a személytől független tényezők megléte. A család, mint a személyiség fejlődése szempontjából alapvető fontosságú közeg mellé az iskola, s a kortárs csoport fontossága is beemelésre kerül.

Czeizel Endre 2x4 faktoros tehetségmodellje ennek kibővítése. Az átlagon felüli képesség különválasztásával nála a belső tényezők száma négyre emelkedik: külön tényezőként említi az általános intel-

lektuális képességeket – vagyis az intelligenciát – és a speciális mentális képességeket. Ez utóbbiak alatt „a központi idegrendszer magasrendű funkcióinak a megnyilvánulásait” érti. Megkülönböztet „elsődleges speciális mentális képességeket, ilyen például a verbalitás (beszédképesség), a térbeli tájékozódás, az emlékezet, az

észlelési sebesség, a szótalálás gyorsasága, a számolási készség és az indukció.” E felosztás alapján a másodlagos mentális képességek sorába „a muzikalitás, a lírai-poéta képesség, a rajzképesség,

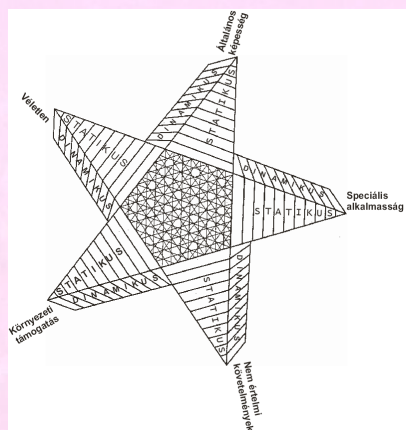

3. ábra Czeizel 2X4 faktoros modellje

FIGYELJ RÁM!

*színérvék és egyebek tartoznak.”*⁸ A tehetség kibontakoztatásához elengedhetetlen szociális mező tényezői között a család és az iskola jelentősége vitathatatlan, de e mellett az egész társadalmat átható támogató környezet kialakítása nélkül sem beszélhetünk eredményes tehetséggondozásról. Czeizel modelljét egy kilencedik tényezővel kiegészítve teszi teljessé: a sors szerepéről nem feledkezhetünk meg, ha a tehetség megvalósulásáról elmélkedünk. Korai halálesetek, különféle devianciák (alkoholizmus, egyéb függőségek), súlyos betegségek megakaszthatják az ígéretes tehetségek beteljesülését, hiszen „*az alkotásra alkalmas kort meg kell élni*”⁹.

Tannenbaum tehetségmodelljében¹⁰ a tehetség összetevőinek öt faktorát sajátos grafikus megjelenítéssel egy ötágú csillag csúcsain helyezi el. A csúcsokból kiinduló vonalak metszéspontja adja a tehetséget. Ezek az általános képességek (az IQ-tesztekkel mérhető általános intelligencia), a speciális ké-

4. ábra Tannenbaum csillag

⁸ Czeizel Endre: Legnagyobb természeti kincsünk: a tehetség. In: Fizikai Szemle, 2003. 11. sz. p. 398.

⁹ Gyarmathy Éva: A tehetség: fogalma, összetevői, típusai és azonosítása. Budapest: ELTE, 2006. p. 32.

¹⁰ Dr. Balogh László: Tehetségmodellek. A tehetség összetevői, fogalma, fajtái, fejlődési tényezők. In: www.tehetsegpont.hu/documents

FIGYELJ RÁM!

pességek: olyan speciális tehetség, amivel a személy rendelkezik, és ami kiváltja környezete nagybecsülését. Beszél továbbá nem intellektuális tényezőkről: olyan személyes képességekről, melyek egy személy karakteréhez, egyéni jellemvonásaihoz kötődnek (önkép, motiváció, feladat-orientáció). A környezeti tényezők közé sorolja ő is a családot, az iskolát, a barátokat. Czeizel sors faktorához hasonlóan beemel egy nem kiszámítható, véletlen tényezőt, melyet ő szerencseként definiál. Ezen tényező *„kiemelt faktorként való kezelése”* – Gyarmathy Éva szerint – *„a modell különlegessége.”*¹¹ Megjegyezném, hogy a két kifejezés nem azonos szemléletet tükröz: Czeizel a sorsszerűséggel tágabb dimenzióba helyezi életutunk alakulását, hangsúlyozva annak nálunk hatalmasabb erők általi irányítottságát, míg Tannenbaum a szerencse kifejezéssel az egyént véletlenszerű események sodrásába helyezi. Apró különbség, mégis lényegi az eltérés a két felfogás között.

Piirto az előbbieken már megismert tényezők sajátos összefüggéseinek bemutatására komplex piramis modellt alkotott¹². A piramist négy összetevő építi fel: a genetikai, az érzelmi, a kognitív, valamint a tehetségterület szerinti. Ezek a megadott sorrendben épülnek egymásra.

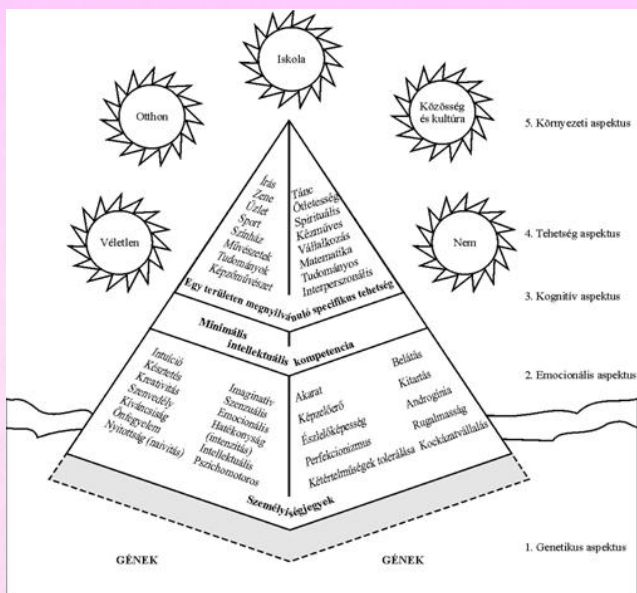
¹¹ Gyarmathy (2006) p. 26.

¹² Tóth László: Piirto piramis modellje. In: Tehetség, 2011/11. p. 3.

FIGYELJ RÁM!

Hangsúlyozza tehát a velünk született adottságok fontosságát, de hozzáteszi, gyermekkorban a környezet fontossága megelőzi a genetikai adottságokat, melyek az idő haladtával azonban „*egyre inkább kiütőköznak*”. Fontos jelentőséggel bír ebben a modellben az érzelmi intelligencia, mely alatt elsősorban olyan genetikai alapon bennünk

lévő tulajdonságokra gondol, mint intuíció, késztetés, kreativitás, szenvedély, kíváncsiság, képzelőerő, belátás, fogékonyság, kitartás, rugalmasság, kockázattvállalás, önfegyelem, perfekcionizmus vagy tolerancia. Ezek azok a személyiségjegyek, melyek a

5. ábra A Piirto-féle piramis-modell

nyújtókat többnyire jellemzik. A kognitív aspektusban megjelenik egy minimális intellektuális kompetencia, hiszen „*kétségkívül igaz, hogy bizonyos intellektuális szint nélkül az ember nem boldogul el a világban*”, ugyanakkor vallja, hogy „*az IQ pontszámok jelentőségét eltúlozzuk*.” A tehetségterület szerinti összetevő alatt a piramis

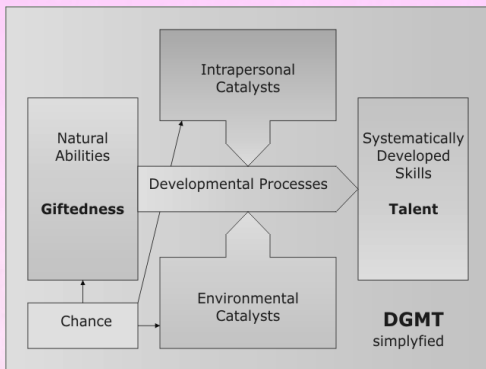
FIGYELJ RÁM!

csúcán elhelyezkedő, a társadalom által elfogadott, s értékesnek ítélt tehetségterületek jelennek meg, azok a területek, melyeken belül az egyén tehetsége konkrétan kibontakozhat. A piramist felépítő szintek az egyént képviselik, a belső adottságokat jelenítik meg, míg a piramisra „sütő” öt nap a külső, a környezeti faktorok szimbólumai. A három nagyobb nap, a három döntő külső faktor: otthon (vagyis a család), az iskola, a közösség és kultúra, a két kisebb pedig a nem (vagyis a többi modelltől eltérő módon utal nemiségünk meghatározó szerepére), valamint az esély napja, a tehetséges egyén számára biztosított lehetőségek faktora. Piirto meggyőződése, hogy az öt nap meglétén múlik, hogy a *„tehetség kibontakozik, vagy elsorvad”*. Modellje elsősorban a tehetséggondozás gyakorlati szempontjából közelíti meg a tehetség összetevőit. Hozzáteszi, hogy azoknál a gyermekeknél, akiknél a többi napot *„felhők takarják el”*, különösen nagy az iskola szerepe, felelőssége.

Látható, hogy az újabb megközelítések milyen döntő szerepet tulajdonítanak az iskolának. Kíváncsú s elodázhatatlan, hogy minél több a köznevelésben tevékenykedő intézmény legyen tisztában azzal a felelősséggel, melyet a tehetségígérek megvalósulásában betölt, illetve felfogja, hogy feladatát nem megfelelően ellátva milyen gyakran eredményezi a tehetségígérek kioltását.

FIGYELJ RÁM!

A tehetségmodellek bemutatásának sorát Gagné *Megkülönböztető modelljével*¹³ zárom, mert a fentiekben felvázolt gondolatot meggyőződésem szerint ez a modell még erőteljesebben támasztja alá. Gagné ugyanis nem beszél tehetségigéretekről, hanem kettéválasztja „a természetes (natural abilities) és a módszeresen fejlesztett készségeket (systematically developed skills)”. Az átlag feletti képességekkel rendelkező tehetség mellett, vallja, nem kevésbé értékes a tanulás és gyakorlás által valamely tevékenység során kifejlesztett tehetség. A megvalósult tehetség az ő modelljében különböző interperszonális (környezeti) katalizátorok (család, iskola, közösség) és intraperszonális katalizátorok (motiváció, önbizalom, érdeklődés, kitartás) „interakciójának fejlődési terméke”.¹⁴ Sajnálatos módon ez a modell a legtöbb hazai szakirodalomban téves interpretációval került be. Gyarmathy Éva hívja fel erre a figyelmet egyik

6. ábra Gagné megkülönböztető modellje

¹³ Gyarmathy Éva (2006) pp. 35-36.

¹⁴ Balogh László: Tehetségmodellek. A tehetség összetevői, fogalma, fajtái, fejlődési tényezők. In: www.mateh.hu/publikaciok/Tehetségmodellek.ppt

FIGYELJ RÁM!

tanulmányában¹⁵. Az általa a *képességekben tehetségesként* fordított az eredetiben szereplő *giftedness* kifejezés számos hazai tanulmányban *szunnyadó tehetségként* jelenik meg, mely fordítás legkevésbé sem nevezhető hitelesnek, ráadásul tartalmilag is elferdíti Gagné eredetei gondolatát.

Feltétlen említést érdemelnek a tehetségtypusok¹⁶, melyek azt mutatják meg, hogy a tehetséges egyén mely speciális képességterületen mutat kiemelkedő, átlag feletti vonásokat. Ezek a tipológiák a tehetségfejlesztésben munkálkodó pedagógus számára fontos támpontokat adhatnak nem csupán a tehetség felismeréséhez, hanem a velük való mindennapi munkálkodáshoz is, hiszen minden tehetségtypus más-más fejlesztést, bánásmódot igényel. Ezért a cikk második felét ezek felvázolására szánom. Vannak olyan megközelítések, melyek az iskolai sikerességet (lecketanuló tehetség) a tehetség egyik fontos csoportjaként különítik el. Siegler-Kotovsky modelljében csupán két csoport, az iskolai-tesztelő, illetve a produktív-kreatív jelenik meg. Kissé azt sugallja ez a kettéválasztás, nem teljesen alaptalanul, hogy a kreativitás „akadálya” az iskolai sikernek. Persze a szembeállítás nem teljesen jogos. Ahogy

¹⁵ Gyarmathy Éva: A nem szunnyadó erő. A tehetség fogalmának átgondolás. In: Neveléstudomány, 2014/2. p. 67.

¹⁶ Gyarmathy Éva (2006) pp. 86-98.

FIGYELJ RÁM!

Gyarmathy Éva utal rá: „*kissé sarkítva azt mondhatjuk, hogy amíg a kreatív-produktív tehetség a kultúrát formálja, az iskolai-tesztelő vagy lecketanulónak nevezett tehetség a kultúrát továbbviszi*”, s ez is „*igen értékes hozzájárulást jelent az emberiség számára*”¹⁷.

Taylor hat kategóriája között is szerepel az iskolai tehetség kategóriája, továbbá beszél produktív gondolkodó, kommunikáló, előrejelző, döntéshozó és tervező tehetségekről. Gardner „többszörös intelligencia” modelljében hét tehetségtípust határoz meg. Ezek az alábbiak: nyelvi, zenei, matematikai-logikai, vizuális-téri, testi-mozgásos, szociális-interperszonális, intraperszonális.

Betts és Meihart érdekes tipológiájából kiolvasható, hogy nem minden tehetségtípus mutatkozik meg egykönnyen, éppen ezért nem mindenki kerül be tehetségfejlesztő programokba, s főképp nem minden tehetségígéret válik valóra. Ezekre a tényekre is figyelemmel kell lennie a tehetségprogramot fontolgató intézményeknek, illetve a tehetségekkel foglalkozni kívánó pedagógusoknak, hogy amennyire csak lehetséges, a minimálisra csökkentsék a lemorzsolódás, kimaradás veszélyét. Nem véletlen, hogy a pedagógiai szakszolgálatok számára a tehetségazonosításhoz szükséges szakértői vizsgálatokhoz megfogalmazott protokoll eljárások munkaanyagában

¹⁷ Uo. p. 88.

FIGYELJ RÁM!

a tehetség típusok között ez a felosztás szerepel¹⁸. Az általuk megállapított hat kategória között az első kettő az, amely könnyen látható, így az ezekbe tartozó fiatalok általában nem maradnak ki a tehetségprogramokból: ők a *sikeresek* és a *kreatívak* (a fent már említett kettéválasztás itt is megfigyelhető). A másik három csoport képviselői képességeik, esetleg személyiségvonásaik miatt könnyen szem elől téveszthetők: a *földalattiak*, mert rejtőzködők, a *lemorzsolódók*, mert érdeklődési körük kívül esik a hagyományos oktatás kínálta tudásanyagon, s a *kettőscímkéjűek*, mert ők általában tehetségességük ellenére tanulási nehézséggel, érzelmi problémákkal küzdenek, esetleg testi fogyatékosságaik fedik el tehetségüket, így „nem tűnnek fel”.

Milgram¹⁹ felosztásában arra teszi a hangsúlyt, hogy a gyermekkorban jelentkező tehetségígéret be tud-e teljesedni, illetve, hogy olykor a gyermekkorban még tehetségjegyeket nem mutatók is válhatnak tehetséges felnőttekké. A tipológia külön érdekessége az a negyedik kategória, melybe ő a gyermekkorban tehetségesnek nem látszó, és felnőttkorban – a feltételek, megfelelő fejlesztés híján – sem beteljesedett tehetségeket sorolja. Megdöbbenő

¹⁸ Elhangzott az Educatio Kft. által szervezett, a szakszolgálatok tehetségkoordinátorainak tartott konferencián, Budapesten, 2014. október 17-én.

¹⁹ Gyarmathy Éva (2006). p. 91.

FIGYELJ RÁM!

csoportosításával felhívja a figyelmet az alulteljesítők – szerinte amúgy igen népes – csoportjára, akik elkallódása igen gyakori. A környezet, s elsősorban az iskola felelőssége tehát velük szemben különösen jelentős.

Említést érdemel még Ogilvie²⁰ négy kevert típust megfogalmazó kategóriája, melyeket egy-egy híres-hírhedt tehetséges emberről, az adott típus jellegzetes, mindenki által ismert képviselőjéről nevezett el: Da Vinci-típusnak a sokoldalú, általában az iskolában is sikeres, Mozart-típusnak az egy területen kiváló, specifikus tehetséget, Churchill-típusnak az iskolában kevésbé sikeres, de társadalmilag igen hasznos kvalitásokkal bíró, szervező tehetséget, Hitler-típusnak pedig az antiszociális, tehetségét mások kárára kamatoztató tehetségeket.

Már a fentiekből is jól látszik, milyen sokféle tehetség létezik. Gagné²¹ a képet tovább árnyalja, minthogy ő a tehetség 42 prototípusát különbözteti meg. Ezeket nyolc plusz egy fő képességszintre sorolja. A többitől elkülönülő kategóriába az alulteljesítés kerül. Különválasztja az intellektuális képességet, a kreativitást, a társas-érzelmi, a fizikai, az iskolai, a technikai, a

²⁰ Uo. p. 93.

²¹ Uo. p. 96-97.

FIGYELJ RÁM!

művészeti és az interperszonális képességeket, melyeken belül aztán további tehetségtípusokat állapít meg.

A tehetség tehát igen változatos, sokféle, sok módon megragadható, s nem szűkíthető le a látható, az iskolai életben kitűnő, sikereket elérő tehetségek csoportjára, melyek valóban léteznek ugyan, de korántsem reprezentálják a tehetségesek igen sokszínű populációját. A sikeres tehetséggondozó program látómezejéből lehetőség szerint egyetlen tehetségtípusnak sem szabad kiesnie, mert társadalmi értékesség szempontjából, meggyőződésem, a tehetség csak egyféle lehet.

Igen nehéz feladatra vállalkozik tehát, aki a tehetséget a maga teljességében szeretné megragadni, definiálni, azonosítani, hiszen az *„nem egyszerűen a képességek kiemelkedő volta, hanem sajátos attitűd és viszonyulás, amelynek alapja a kiemelkedő teljesítményekhez vezető szokásostól eltérő észlelést és reakciómódot adó különleges idegrendszer.”*²²

²² Gyarmathy Éva: A tehetséggondozás pszichológiája. In: Magyar Pszichológiai Szemle, 2010/2. pp. 221–232.

FIGYELJ RÁM!

MÚSORTERV

Betlehemes

ÉNEK:

A szeleknek fényes szárnyán,
a föld felett bátran szállván
zengedezzünk néked, szép csillag!

Mikor az a csillag kigyúlt,
a többi mind elhalványult,
zengedezzünk néked, szép csillag!

Az a csillag megjósola,
hogy a világ megújula
zengedezzünk néked, szép csillag!

Az igazság szép útjára
világít az ő sugára,
zengedezzünk néked, szép csillag!

FIGYELJ RÁM!

NARRÁTOR: Az ismeretlen égi jelet a világ sok országában látták az emberek. Három király indult útnak a csillagot követve, hogy megtalálja és megajándékozza az újszülött királyt, akiről a jövendölések szólnak.

bejön balról

GÁSPÁR: Tudósaimmal sikerült megfejtenem a jövendölések értelmét. A csillag, mely néhány napja az ég alján tündököl, a nagy király születését hirdeti. Útra kelek, hogy már születésekor hódolhassak neki.

bejön jobbról

MENYHÉRT: Most, hogy egy hét eltelt a csillag felbukkanása óta, ma éjszaka megszületett bennem a döntés. Elindulok, megkeresem az új királyt. A jövő titkainak könyve azt írja, hogy ha útra kelek, hosszú ideig kell majd vándorolnom veszélyek között. De azt is írja a könyv, hogy a csillag útját követve a vándor célhoz ér és a föld titkai megvilágosodnak előtte. Föl kell keresnem az új királyt, akiről azt írja a könyv, hogy egyedül a szeretet vezérli majd minden tettét. Tanulni akarok tőle.

bejön hátulról

BOLDIZSÁR: Az én népemet Isten olyan feketének alkotta, hogy a halványbőrű népek gyermekei mind megijednek ha látnak és elszaladnak előlünk, pedig még sohasem bántottunk senki idegent.

FIGYELJ RÁM!

Ma éjszaka azonban, álmomban egy mosolygó kisgyerek jelent meg nekem s így szólt hozzám: "Boldizsár király, kelj útra és keresd meg a helyet, ahol én születni fogok. Szeretném, ha eljönnél. Én is király vagyok, a te királyod is, minden ember királya. A csillag, melyet az égen láatsz, lesz útjelződ." Az álom befejeződött, s én fölébredtem. Már hajnalodott. Az ég alján megpillantottam egy csillagot, mely nagyobb s fényesebb volt a többinél. Egyből összekészítettem az útra a holmimat, s elindultam, hogy találkozzam az én királyommal.

*bejön a csillag, átsétál a színen – xilofon: Szép jel, szép csillag
királyok mennek utána, közében találkoznak*

GÁSPÁR: Úgy látom, régóta úton vagytok. Merre tartotok?

MENYHÉRT: Én a csillag nyomában járok.

BOLDIZSÁR: Én is azt követem.

GÁSPÁR: És tudjátok-e, hogy mi az úti cél?

MENYHÉRT: Egy város lehet, ahol nagy király születik.

BOLDIZSÁR: De melyik város? Hogy hívják a helyet ahol a csillag végre megáll majd?

GÁSPÁR: Barátaim! Menjünk tovább együtt, hiszen közösen sokkal könnyebb szívvel jár a vándor.

bejön a 2. és a 3. angyal

3. ANGYAL: Jól teszitek, hogy összefogtok. Bízatom, a csillag nyomán célhoz értek!

FIGYELJ RÁM!

2. ANGYAL: A nagy király nemsokára megszületik. Atyja vár benneteket, hogy meglátogassátok az újszülöttet, akitől egykor megtanulhatjátok mindazt, amire vágytok.

3. ANGYAL: Menjetek tovább együtt és tartsatok ki továbbra is szándékotokban. Hamarosan rátaláltok arra, akit kerestek.

Az angyalok elmennek

GÁSPÁR: Kik lehettek ezek a fehérruhások? Úgy beszéltek, mintha az ég küldöttei lennének.

BOLDIZSÁR: Valóban. Kövessük tovább a csillagot a kapott tanács szerint. Azt ígérték, hamarosan célhoz érünk.

NARRÁTOR: Pár nap múlva a jeruzsálemi palotában a hatalmát féltő Heródes király gondterhelten sétált fel és alá.

HERÓDES: *(a nézőknek)* Nagyon szomorú vagyok. A fiamról kiderült, hogy ellenem lázad és ki kellett végeztetnem. Ebben az országban mindenki csak lázad. Nem ismerik el, hogy én vagyok az egyetlen, a leghatalmasabb király.

SZOLGA: Három vándor kér bebocsátást. Azt mondják, új király születik a földön és őt keresik, hogy hódolhassanak előtte.

HERÓDES: Nincs semmiféle új király, itt csak én uralkodom egyedül. Dobd ki őket! Nem érted? Nem születik új király!

A szolga rémülten áll

FIGYELJ RÁM!

Azaz... várj csak?! Mit is mondtak a vándorok? Az új királyt keresik?
Küldd csak be őket!

A szolga kifut, rövidesen visszatér a három király kíséretében

Szóval ti vagytok azok! Mondjátok, miféle királyt kerestek?

MENYHÉRT: Egy csillag nyomán jöttünk idáig, mely a jóslatok szerint a leghatalmasabb uralkodó születését jelzi.

GÁSPÁR: Mihelyt átléptük városod kapuját, a csillag eltűnt, s most tanácstalanok vagyunk.

BOLDIZSÁR: Hozzád jöttünk, hátha te tudod, hol kell megszületnie.

HERÓDES: Még sohasem hallottam ezekről a jóslatokról, de várjatok, behívom a tudósomat. *(a szolgálhoz)* Keresd meg az írástudót és mondd meg neki, hogy azonnal jöjjön a palotába.

szolga el

Tudjátok, engem is érdekel a dolog, hiszen eddig úgy tudtam, hogy Izraelben én vagyok az egyetlen uralkodó, én, Nagy Heródes. De ha most kiderül, hogy születik valaki, aki nálam is hatalmasabb, bizony nekem is útra kell kelnem, hogy áldozatot mutassak be a tiszteletére.

Ahogy papjaim mondanák, véres áldozatot. *(mosolyog)*

Az írástudó bejön

Szólnak-e arról az Írások, hogy a nagy király hol születik?

FIGYELJ RÁM!

ÍRÁSTUDÓ: Izajás (Ézsaiás) így jövendöl: "Kik most éjben járnak, azoknak egy napon nagy fényesség támad. Mert Fiú születik, csodálatos Gyermeke, békés birodalma világra kiterjed, békés uralmának nem lesz soha vége."

HÁROM KIRÁLY: Áldott az ég és föld örök Ura érte!

HERÓDES: Kit érdekel ez most?! Arról szólj, hogy hol fog megszületni!

ÍRÁSTUDÓ: Mikeás erről is ír: "Jön a király, a Pásztor Betlehem-ből, Júda kisded városából, nyája előtt fénylik, maga lesz a béke."

HÁROM KIRÁLY: Áldott legyen az ég és föld örök Ura érte!

HERÓDES: Mehetsz. Csak erre voltam kíváncsi.

Az írástudó kimegy.

GÁSPÁR: Felséged tudja, hogy merre van az a Betlehem?

HERÓDES: Persze, hogy tudom. Csak nem gondoljátok, hogy nem ismerem saját országomat? Kis porfészek, innen egynapi járásra. Nem hiszem, hogy egy király születne ott. De menjetek, nézzétek meg! Azt az egyet kérem csak tőletek, ha mégis találtok királyt, visszafelé jövet térjete be hozzám és mondjátok el, hol találom, mert, mint már mondtam, magam is szeretnék hódolni neki.

BOLDIZSÁR: Megígérjük, hogy teljesítjük kérésedet.

Meghajolnak és távoznak, Heródes föláll a karosszékből.

FIGYELJ RÁM!

HERÓDES: Gondoskodom arról, hogy a király, aki Betlehemben esetleg született, ne érje meg a harmadik életévét. Izraelben egyedül engem hívhatnak uralkodónak.

NARRÁTOR: Betlehem mellett, egy kis istállóba három kíváncsi angyal tér be.

1. ANGYAL: *(dúdolgat)* „A Kisjézus megszületett, örvendjünk...”

2. ANGYAL: Pszt! Hallgass már el! Ezt majd csak éjszaka szabad énekelnünk.

1. ANGYAL: *(megijed)* Hű, ezt el is felejtettem. De akkor most mit keresünk ebben az istállóban?

3. ANGYAL: Ej, de feledékeny vagy! Hát előre kell jelezni a születését!

1. ANGYAL: Kinek kell jelezni?

3. ANGYAL: Hát az embereknek!

1. ANGYAL: Emberek! Nagy örömhírt mondunk nektek.

2. ANGYAL: *(oldalba üti)* Nem így! Egyszerre!

KÖZÖSEN ANGYALOK: Nagy örömhírt mondunk nektek. Ma megszületik Megváltótok Dávid városában. Ez lesz a jel: találtok egy jászolba fektetett, bepólyált gyermeket.

Oldalról zörgés hallatszik

3. ANGYAL: Hé! Ki zörög ott?

CSUPAKÓC: Csak én.

FIGYELJ RÁM!

1. ANGYAL: Te pásztor vagy?

2. ANGYAL: Hozzátok csak este megyünk.

1. ANGYAL: De el ne aludjatok, úgyis felébresztünk benneteket!

Kiszaladnak

CSUPAKÓC: Hát ezek meg kik lehettek? Csak úgy fénylett a képük nekik. Látszik, hogy úri népek, nem olyan ágrólszakadtak, mint én vagyok.

Belép a másik csavargó

KENYERES: Szervusz, cimbora! Te is láttad az angyalokat?

CSUPAKÓC: Angyalok lettek volna?

KENYERES: Hát, verébnek jó nagyok lennének, a magunkfajta pedig nem visel szárnyakat.

CSUPAKÓC: Mesebeszéd, pajtás! Az angyaloknak nincs is szárnyuk, de üsse kő, felőlem azok is lehettek! Ők sem tudnák megakadályozni, hogy itt töltssem az éjszakát.

KENYERES: Van itt elég hely kettőnknek is.

(Leül, kenyeret, szalonnát vesz elő, CSUPAKÓC is odaül mellé.)

CSUPAKÓC: Csak a szállás közös, a kenyér nem?

KENYERES: Itt egy darab, egyél! Hanem láttad-e idefelé jövet a csillagot?

CSUPAKÓC: Hogyne láttam volna! Úgy ragyog már három napja, hogy alig bírok ránézni. És egyre közelebb jön!

FIGYELJ RÁM!

KENYERES: Amikor beléptem ide, pontosan az istálló fölött volt. És már nem mozog, megállt!

CSUPAKÓC: Biztos téged követett! Mondd, kérlek, nem vagy te véletlenül valami vándor próféta?

KENYERES: Ne tréfálj, pajtás, mióta az eszemet tudom, csavargó vagyok. De én azt mondom, ez a csillag jelent valamit!

CSUPAKÓC: Persze, hogy jelent! Itt az este.

KENYERES: Akkor felvilágosítalak, hogy egy ilyen csillag megjelenése egyáltalán nem véletlen és hétköznapi esemény. *(Váratlanul elkomolyodik, úgy folytatja, mint aki, egy számára nagyon fontos dologról beszél.)* Tudod, az én népem már régóta vár valakire. A Szabadítóra, akit Isten küld el nekünk, hogy békét hozzon a Földre. Prófétáink sokszor jövendöltek róla és én egész életemben reméltem, hogy megláthatom.

CSUPAKÓC: Őt jelezné ez a csillag?

KENYERES: Igen... Talán őt jelzi. Lehet, hogy már ma este és esetleg éppen ide jön el közénk.

CSUPAKÓC: Megbolondultál? Nézz már körül! Akiről évszázadok óta jövendölnek az nem itt fog megszületni. Ebben a hideg istállóban! Ne álmodozál!

Félrevonulnak

FIGYELJ RÁM!

Elindult Mária

Karácsony estéjén

Betért egy gazdag kovácshoz

Szállást kéregetni.

-Jó estét bő kovács

Adjál nekünk szállást!

-Szállást néktek nem adhatok,

Mert sok vendégem van.

Volt a bő kovácsnak

Egy szép vak leánya,

Elvezette Szűz Anyánkat

Barmok jászolához.

JÓZSEF: Célhoz értünk, Mária. Ez az az istálló, amiről Betlehem lakói beszéltek. De itt nem maradhatunk. Se meleg, se víz, és az élelmünk is fogytán van.

MÁRIA: Nekem már nincs erőm továbbmenni. A Fiam bármelyik órában megszülethet. Maradjunk itt, József, Isten majd csak gondoskodik rólunk valahogy. Igazán jó hely ez nekünk, magunk vagyunk, nem zavarunk senkit...

FIGYELJ RÁM!

CSUPAKÓC: *(előlép)* Elnézést asszonyom, de sajnos ki kell igazítanom. Mi is itt vagyunk.

JÓZSEF: Hát ti kik vagytok, és hogy kerültetek ide?

MÁRIA: József, hát mi hogy kerültünk ide? Ők is fáradtak és szállásra van szükségük. Elférünk mindnyájan, van itt elég hely!

KENYERES: És ti honnan érkeztek?

MÁRIA: Názáretben lakunk, a császár által kiírt népszámlálásra jöttünk Betlehembe, de a városban már nem kaptunk szállást. Ez a kedves lány kísért minket ide.

CSUPAKÓC: Ezeknek a mai császároknak sincs jobb dolguk, mint hogy megvándoroltassák a népet. De ideje volna vacsorához látni! Van valami ételmetek?

JÓZSEF: Alig maradt valami és a gyermek is hamarosan megszületik. Mondjátok, visszakísérnétek ezt a lányt a városba, majd visszafelé elmennétek a pásztorokhoz, hogy egy kis tejet és ennivalót kérjeteek tőlük? Ma éjjel szükségünk lesz rá.

CSUPAKÓC: Hogyne mennénk! Nemsokára megjövünk és hozunk mindent, amire csak szükségetek van.

Elmennek

FIGYELJ RÁM!

először dúdolva

Tizenkét órákor

Megszületett Jézus

Tizenkét szép őrzőangyal

Köti a bokrétát.

újra dúdolva

ÉNEK/TROMBITA: DICSŐSÉG

Az angyalok bejönnek, szembeállnak a nézőkkel, eltakarva Máriát és Józsefet

1. ANGYAL: Most már énekelhetek?

2. ANGYAL: *(lopva hátranéz)* Bizony lehet!

KÖZÖSEN ANGYALOK:

A Kisjézus megszületett, örvendjünk,
elküldötte ő szent Fiát Istenünk,

Betlehemben fekszik rongyos jászolban,
azért van oly fényesség a városban.

1. ANGYAL: *(hátrakukucskál)* Juj, de aranyos! Mosolyog!

3. ANGYAL: *(oldalba üti)* Ne ezt mondd, hanem az üzenetet!

FIGYELJ RÁM!

1. ANGYAL: Emberek, mosolyog a Kisjézus!

Angyalok, mennek a pásztorokhoz

NARRÁTOR: Betlehem városkáját mezők határolták, melyeken bárányok legeltek. A pásztorok vigyáztak rájuk, védve őket a farkasoktól, és ügyeltek, nehogy elkóboroljanak, eltévedjenek. Ezen a hideg éjjelen a tűz körül melegedtek.

ÖREG PÁSZTOR: A város nagyon zsúfolt ma éjjel. Már sehol sem tudnak szállást adni a vándoroknak.

2. PÁSZTOR: Igen. Boldog vagyok, hogy itt kint lehetek, ahol nyugalom van és béke.

Aranyszárnyú angyal
száll a földre le,
Ragyog, mint a hajnal,
Isten hírnöke.

Íme, leszáll, a mennybéli Király!
Üdvözlégy, kis Jézus, Isten egy Fia!

FIGYELJ RÁM!

Tiszta szűztől nekünk
Gyermek születék,
Jessze termőága
kivirágozék.

Íme, leszáll, a mennybéli Király!
Üdvözlég, kis Jézus, Isten egy Fia!

Hirdeti az angyal:
Jézus született,
Világ Megváltója
értünk ember lett.

Íme, leszáll, a mennybéli Király!
Üdvözlég, kis Jézus, Isten egy Fia!

PÁSZTOROK: Siessünk, induljunk hozzá máris!

Pásztorok, keljünk fel,
hamar induljunk el
Betlehem városába,
rongyos istállócskába!

FIGYELJ RÁM!

Siessünk, ne késsünk,
hogy még ezen éjjel oda érhessünk,
mi Urunknak tiszteletet tehessünk!

ÖREG PÁSZTOR: Itt született a Megváltó?

JÓZSEF: Gyertek beljebb! Igen, itt született.

2. PÁSZTOR: Hoztunk neki egy kis elemózsiát, hogy éhen ne vesszék.

ÖREG PÁSZTOR: Egy darabka sajtot tudok adni, kérlek benneteket, fogadjátok úgy, mintha egy egész nagy, kerek juhsajt lenne.

KIS PÁSZTOR: Egy báránybőr bundácskát adok, mert itt ugyancsak hideg a levegő. Meg ne fázzék szegény!

furulya

KIS PÁSZTOR:

Idvez légy, kis Jézuska,

idvez légy, ó kisbaba,

mért fekszel a jászolba,

a hideg istállóban?

Hol a fényes palota,

hol a kényes nyoszolya,

FIGYELJ RÁM!

hol a lépes mézecske,
vajjal mázolt köcsöge?
Ó, ha Magyarországon,
magyar mezővárosban
jöttél volna világra,
akadnál jobb országra.
Mert adnánk jó mézecskest,
vajjas, édes tejecskét,
szükségedet megszánánk,
párnáskánkba takarnánk.

MÁRIA: Legyetek áldottak jóságotokért!

A csavargók besompolyognak

CSUPAKÓC: Elkéstünk, barátom! A pásztorok már itt vannak.

KENYERES: Megszületett! Látod, ott van a pici baba! S a csillag
még most is fölöttünk áll, fényesen ragyogva.

CSUPAKÓC: S az angyalok újra itt voltak! Ez a Gyermeke
csakugyan az lehet, akit te vártál!

körül néz

Ismét érkezik valaki.

FIGYELJ RÁM!

MÁRIA: Nem is egy ember! Hárman jönnek, s mind ebbe az irányba. A Fiamhoz jönne nekik ők is?

A három király megérkezik

GÁSPÁR: Messzi útról jöttünk, a csillag útját követve. Isten küldöttjét, az új királyt keressük.

MÁRIA: A jászolban fekszik a király, akit kerestek.

GÁSPÁR: Ő az, akiről a jóslatok szólnak!

MENYHÉRT: Az ő születését jelezte a csillag!

BOLDIZSÁR: Ő volt az, aki álomban megjelent és elhívott erre az útra!

MENYHÉRT: Nem érkeztünk üres kézzel, ajándékot hoztunk neki, aranyat, tömjént, mirhát, hiszen királyi sarjhoz ez illik.

BOLDIZSÁR: Amikor útra keltem, nem tudtam még, meddig tart a vándorlásom, s célhoz érek-e. Most, a Gyermekeket látva már tudom, hogy a csillag a nagy Király bölcsőjéhez vezetett, akinek tisztelet, dicsőség és imádás legyen mindörökkön-örökké.

MÁRIA: Nézzétek, elaludt!

A királyok csöndben letérdelnek a jászol mellé és lerakják ajándékaikat. Az angyalok ismét megjelennek

NARRÁTOR: A királyok álmukban utasítást kaptak, hogy ne menjenek vissza Heródeshez, mert ő a Gyermeke életére tör. Így más úton tértek vissza hazájukba. Szívükben béke volt, hisz az új király,

FIGYELJ RÁM!

kiért útra keltek, valóban megszületett, s elhozta a világba a szeretetet,

trombita/klarinét:

Angyalének, szólj a nagy örömről,

Szállj körül a földön!

Hangod, hangod mindenkit betöltsön.

Én is, én is már közétek állok, pásztorok, királyok,

Jézust, Jézust énekelve áldjuk.

Eljött, eljött véle a nagy áldás,

Boldog, aki hálás.

Térj be, térj be, van szívemben szállás.

FIGYELJ RÁM!

VISSZATEKINTŐ

Novák Balázs: A Néri Szent Fülöp Katolikus Általános Iskola és Óvoda kerékpáros zárándoklata

(2015.05.09. Máriagyúd)

Iskolánk idén először lehetőséget biztosított tanulóinknak a Máriagyüdi Zárándoklaton a részvételre gyalog és biciklivel. Kerékpárosainkkal szombat reggel már nyolckor a Kertvárosi templom előtti gyülekezőhelyre értünk. A Néri Szent Fülöpből 17-en indultunk neki bátor vállalkozóként két keréken a zárándoklatnak. Zömében felsős fiúk, de akadt köztük alsós is. A hivatalos menethez csatlakozva már 44-en voltunk. Az egy órás várakozás alatt a diákok próbálgatták a kerékpárokat, illetve kollégámmal Rós Gáborral beállítottuk a tanulók méretére a járgányokat. Tanulóink többségének nincs saját kerékpárja, így nem bántuk, hogy maradt egy kis idő felmérni a tudásukat egy ilyen hosszú út előtt. 9-kor vágunk neki az útnak.

Az időjárásra nem lehetett panasz. Ragyogó napsütés kísért végig minket. Hol bicikliúton, hol pedig közúton haladva, egymásra figyelve tekertünk. Görcsöny előtt megküzdöttünk a legnagyobb

FIGYELJ RÁM!

emelkedőkkel is. Kolléganőm, Vajtáné Boros Éva mint a zarándoklat iskolai szervezője hol előre sietett, hol lemaradt, hogy a tanulónak segíteni tudjon, de mi mindannyian, türelemmel és aggódva kísértük a kisebbeket. Sok segítséget kaptunk zarándoktársainktól is, akik kérés nélkül segítették a kisebbek feljutását.

Ócsárdon a horgásztónál pihentünk és jóízűt falatoztunk, majd eztán folytattuk utunkat. Harkány előtt délben megálltunk és együtt elmondtuk az Úran-

gyalát. Ezt követően keresztülmentünk a városon és végül egy dimbes-dombos rövidítésen érkeztünk meg Máriagyúdre. Ekkor már délután egy óra felé járt az idő. Mindannyian félre toltuk a kerékpárjainkat és kerestük az árnyékos helyeket, ahol kipihenhetjük az út fáradalmait. Hamarosan megérkeztek a gyalogos zarándokokkal kolléganőink is Kókay Imréné, és Fazekas Éva. Közös ebéd után, pedig mindannyian részt vettünk az ünnepi szentmisén. Kerékpárjainkat kollégám autója, minket pedig egy kisbusz szállított haza.

FIGYELJ RÁM!

Hazafelé nem csak a gyerekeken rajtunk is látszódtak a jóízű fáradtság jelei.

Az ide zárandoklat közösségi élménye tanulóinkban mély nyomot hagyott, az iskolába egész héten erről meséltek társaiknak, akik hozzájuk hasonlóan már a jövő évi zárandoklatra készülnek nagy buzgalommal. Reméljük, lesz rá lehetőségünk, hogy jövőre még több diákkal részt vegyünk ezen az eseményen.

FIGYELJ RÁM!

KÖZÉRDEKŰ

november 27. 16.30h: Adventi gyertyagyújtás, Szekszárd

december 2. 10h: IV. Dsida Jenő Egyházmegyei szavalóverseny, Szekszárd

december 3. 16h: A Szent Mór Iskolaközpont adventi hangversenye, Pécs

december 15. 16h: a Ciszterci Nevelési Központ zenés áhítat c. előadása, Pécs

január 29. 13h: Egyházmegyei irodalmi vetélkedő, Szekszárd

február 6.: Katekéták képzése, Pécs

III. Országos Vadák Ura Bajnokság

Természettudományos
stratégiai kártyajáték

Nevezési határidő:
2016. január 15.

Országos döntő:
2016. április 30. 9:00

Helyszín:
Szent Mór Iskolaközpont
7621 Pécs
Papnövelde u. 1

Díjazás:
I. díjak:
5 db Amazon
Kindle e-book
olvasó

II. díjak:
5 db Samsung
Galaxy
okostelefon

III. díjak:
5 db
MyAudio Power Hd7 tablet

A verseny ingyenes,
melyre egyéni versenyzők,
vagy 6. évfolyamig
4 fős csapatok,
jelentkezhetnek.

Minden a versenyre nevező
játékos egy csomag kártyát
kap a felkészüléshez.

További információk:
www.fehersolyom.hu

EMBERI ERŐFORRÁS
TÁMOGATÁSKÉZELŐ

Nevezés:
helstab.akos@gmail.com

!

Kedves Kollégák!

Hogy valóban hasznos legyen számotokra ez az oldal, a közérdekű, egyházmegyei szintű programokról, versenyekről informáljátok szerkesztőségünket!

FIGYELJ RÁM!

ÚTRAVALÓ

Az Advent szó szószerinti fordítása megérkezést jelent. A karácsony előtti négy hét a Jézus születése előtti századokat idézi, azokra az emberekre emlékezünk, akik csak sóvárogtak a Megváltó után, akik várták a Megváltó eljövetelét. Az advent tehát egyrészt várakozást jelent.

A választott nép várakozása tudatos várakozás volt. Lassan ráébredtek arra, hogy ők Isten választott népe, és kezdett tudatossá válni bennük, hogy Istennek terve van velük.

Ők az eljövendő Messiást Isten képviselőjének tartották.

De az advent a mi számunkra nemcsak egy emlékezést jelent a zsidók messiásvárására, hanem jelenti az én várakozásomat az élő Isten után.

Minden évben megünnepeljük Jézus születését, és erre a születésnapra lelkileg is fel kell készülnünk.

A lényeg, hogy lelkileg alkalmassá váljunk az Úr Jézus fogadására.

A fő kérdés azonban az, hogy igazából szükségem van e nekem Jézusra? Vagy életem problémáit egyedül akarom megoldani?

Az advent a várakozás, a lelki felkészülés ideje, és ilyenkor egy kicsit jobban próbálok odafigyelni a hitemre és az életemre. Vagyis

FIGYELJ RÁM!

ez az az időszak, amikor próbálom a kettőt fedésbe hozni egymással, hogy valóban az életem hitből fakadó élet legyen.

Ehhez adnak segítséget a jó elhatározások az adventi időszakra, ami az imádság és a jócselekedetek terén kell, hogy konkretizálódjon. Milyen jó lenne, ha naponta legalább egy valamit tennék Jézus iránti szeretetből?

Egy kedves legenda meséli el, hogy Istenes Szent János mielőtt egy szegényt az asztalhoz ültetett volna, megmosta lábait. Egyik alkalommal, amikor fölébe hajolt, látta, hogy a láb szöggel van átverve. Áhítattal fölemelte a fejét, és így szólt: Te vagy az, Uram? A szegény mosolyogva bólintott, és eltűnt. Valahányszor kérnek tőlünk segítséget, nekünk is ezt kell kérdeznünk: Te vagy az Uram?

Minden nap ad számunkra egy új lehetőséget, hogy Jézusért éljünk. A lényeg, hogy ne pocsékoljuk el napjainkat a földi dolgok hajhászásában.

Nagyon fontos, hogy életünket értelmesen töltsük el. Titusról, a római császárról jegyezték fel, hogy ha egy nap nem végezte el a feladatát, azt szokta mondani: Diem perdidit. Vagyis a mai napot elvesztettem. Hányszor mondhatnánk mi is egy nap végén, a mai napot elvesztettem, mert sokat fecsegttem feleslegesen, pletykáltam, mert lusta és kényelemszerető voltam, mert szeretetetlen voltam stb.

FIGYELJ RÁM!

A lényeg, hogy ne hiábavaló dolgokra fecséreljük napjainkat, hanem helyette valóban igyekezzünk minél több jót tenni.

Arra kell törekednünk, hogy szeressük a körülöttünk élő embereket, ahelyett, hogy állandóan egymásra acsarkodnánk, hiszen olyan rövid ez az élet. Keressem meg azokat az embereket a környezetemben, akiket az advent alatt jobban kell szeretnem, akiken keresztül megtapasztalom Isten jóságát és szeretetét.

Az egyik életigében olvastam: az virraszt jól, aki szeret. Tudja ezt a feleség, aki várja férjét, hogy hazatérjen a túlóra, vagy a messzi út után, tudja ezt az édesanya, aki reszket gyermekéért, mert még mindig nem ért haza... Aki szeret, az tud várni, akkor is, amikor a másik késik, akkor várjuk Jézust, ha szeretjük őt, és izzik bennünk a vágy, hogy találkozzunk vele.

Chiara Lubich imádságával zárnám, ami szinte napi imádságunkká válhatna: Jézus add, hogy úgy szóljak mindig, mintha ez lenne az utolsó szavam, amelyet kimondok. Add, hogy mindig úgy cselekedjem, mintha ez lenne az utolsó tettem, amelyet végbeviszek. Add, hogy úgy tudjak szenvedni mindig, mintha ez lenne az utolsó gyötrelmem, amelyet felajánlhatok Neked. Add, hogy mindig úgy imádkozzam, mintha ez lenne az utolsó lehetőségem itt a földön, hogy beszélgessek Veled. Ámen.

Bacsmai László